

3056

крестьянская
Газета

ԽՈՔՐԴԱՅԻՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Բ. ՌԵԶՆԻԿՈՎ

Կոլաբարակայի
ՊԱՏԻ ԹԵՐԹԵՐ ԶՄԵՐ

Յերկրորդ գաախոսություն

ԿՈՒՏՆՏԵՍԱՅԻՆ ՅԵՎ ԲՐԻԳԱԴԱՅԻՆ ՊԱՏԻ ԹԵՐԹԵՐԻ
ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐԻ ՀԵՌԱԿԱ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ

Դաախոսությունները լույս են տեսնում „Խորհրդային
Հայաստան“-ի պատ. խմբագիր Հ. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ
ընդհանուր խմբագրությամբ

07
Ռ-28

ՀԿ(Բ)ԿԿԿ Խրատարակչություն — „Խորհրդային Հայաստան“
Տ Ե Դ Կ Ա Ն 1936

Դասախոսությունները լույս են ընծայվում „Խորհրդ. Հայաս-
տան“-ի խմբագրության կից կազմակերպված մեթոդական հանձ-
նաժողովի կողմից, հիմք ընդունելով „Կրթության և գիտության Գաղե-
սա“-յի ուսումնական կոմբինացիի հրատարակած դասախոսու-
թյունները:



Կոլեկցիային-բրգադային պատի քերքերի խմբագիրների Հա-
յաստանի հեռակա ուսուցման դասընթացների ղեկավար, „Խոր-
հ.“-ի բանգյուղերակիցների բաժնի վարիչ՝ Մ. ՄԱՐԾԻԿՅԱՆ

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍ-
ՆՈՒՄ ՀԵՏԵՎՅԱԼ ԼԵՁՈՒՆԵՐՈՎ.

ՈՒԿՐԱՑՆԵՐԵՆ,
ԹԱԹԱՐԵՐԵՆ,
ԿԱԶԱԿԵՐԵՆ,
ՎՐԱՅԵՐԵՆ,
ՀԱՅԵՐԵՆ,
ՔՈՒՐԴԵՐԵՆ,
ԱՇԿԻՐԵՐԵՆ:

07
Ռ-28

ԿՈՒՏՆՏԵՍԱՅԻՆ ՊԱՏԻ ԹԵՐԹԸ
ՁՄԵՈՒԸ

19 JUN 2009

ԻՆՁԻ ՄԱՍԻՆ Ե ԽՈՍՎՈՒՄ ԱՅՍ ԴԱՍԱԽՈՍՈՒ-
ԹՅԱՆ ՄԵՁ

Տարվա յուրաքանչյուր ժամանակն ունի իր առանձ-
նահատկությունները, իր խնդիրները, իր գործերն ու
հոգսերը: Այդ ճիշտ է թե՛ քաղաքի, թե՛ գյուղի հա-
մար, թե՛ արդյունաբերության, թե՛ գյուղատնտեսու-
թյան համար: Վերջիններս թեկուզ ծանր արդյունաբե-
րությանից Կուզնեցկու Ստալինի անվան մետալուր-
գիական կոմբինատը: Այստեղ ամբողջ տարին աշխա-
տանքը միևնույնն է: Դոմենյան ու մարտենյան հնոց-
ներն աշխատում են որ ու գիշեր անընդհատ, ամբողջ
տարվա ընթացքում և կարծես թե նրանց աշխատանքը
տարվա յեղանակից կախումն չունի: Բայց այստեղ ել
ձմեռը մի քիչ տարբերվում է ամառվանից: Խիստ
սառնամանիքների ժամանակ հանքը սառչում է, դա-
նազան հարմարանքները հեշտությամբ են փչանում և
այլն: Այդ ամենը հարկավոր է նախատեսել և այնպես
անել, վոր սառնամանիքները չխանգարեն նորմալ աշ-
խատանքը:

Մենք դիտմամբ որինակ բերինք արդյունաբերու-
թյան այնպիսի ճյուղից, վորն ամենից քիչ է նման
գյուղատնտեսական արտադրությանը: Դրանով մենք
ուղեցինք ցույց տալ, վոր նույնիսկ այնտեղ տարվա
յեղանակի փոփոխությունն ունի իր նշանակությունը:
Յեղանակի փոփոխությունն ե՛լ ավելի մեծ նշանակու-
թյուն ունի գյուղատնտեսության մեջ: Այստեղ ձմեռը

(305b)

22968-59

լույս տեսնի կանոնավոր կերպով և ամառը, և ձմեռը և աշնանը և գարնանը:

Այն կոլտնտեսություններում, ուր պատի թերթը յերբեմն կանոնավոր և լույս տեսնում, իսկ յերբեմն ել արջի պես ձմռան քունն է մտնում, այդ միայն ցույց է տալիս, վոր այդ թերթերի խմբագիրները հետ են մնացել: Կոլտնտեսությունների աշխատանքներում կամ պանիաներով գործ անելը վաղուց արդեն դատապարտված է, իսկ պատի թերթերի աշխատանքում դեռ պահպանվել է: Մինչդեռ լավ հայտնի յե, վոր գրողներով աշխատելը վնասակար է: Հարկավոր է ամեն մի աշխատանք առաջուց նախապատրաստել և կատարել առանց իրարանցման, կանոնավոր ու նախամտածված: Ժամանակն է գրողայնությանն ու կամպանիականությանը վերջ տալ նաև պատի թերթերի աշխատանքում:

Այն պատի թերթը, վոր կանոնավոր, վորոշված ժամկետներին չի լույս տեսնում, իսկ անհրաժեշտության դեպքում նաև ժամկետից առաջ, այլ լույս է տեսնում ընդհատումներով, անխուսափելիորեն կորցնում է իր ազդեցությունը: Այդպիսի թերթը հենց ինքն իր ընթերցողներին սովորեցնում է հետաքրքրվել իրենով և նրա մեջ չփնտրել որևէ այբուղ հարցերի պատասխանը: Իսկ առանց ընթերցողների՝ թերթը բանի պետք չի:

Կանոնավոր լույս չտեսնելու դեպքում թերթը կորցնում է նաև իր թղթակիցներին, կորցնում է իր ակտիվը: Յեթե կոլտնտեսականը վստահ չե, վոր իր թղթակցությունը վաղը, մյուս օրը կամ յերեք օրից հետո կտեղավորվի թերթում, յեթե նա գիտի, վոր թերթը վերջացրել է իր հերթական «գրոհը» և հիմա հայտնի չե, թե ել յերբ լույս կտեսնի, ել ինչո՞ւ պիտի նյութ տա թերթին:

Իսկ թերթի ուժը չե՞ վոր իր մշտական թղթակիցներն ու ընթերցողներն են: Վորքան ավելի շատ թղթակիցներ ու ընթերցողներ ունենա թերթը, այնքան ավելի հետաքրքիր, ուժեղ ու ազդեցիկ կլինի նա:

Շատ պատի թերթերի խմբագիրներ պատճառ են բռնում, թե բերքահավաքի կամ ցանքի ժամանակ

թերթ լույս ընծայելն ավելի հեշտ է: Մասամբ այդ ճիշտ է: Ամեն մեկը գիտե, թե բերքահավաքի ժամանակ թերթում ինչի մասին պիտի գրել. մերկայանել լողերին, ոգնել մրցմանը, սպաքարել կորուստների դեմ, մտրակել հետ մնացողներին, խրախուսել առաջավորներին և այլն:

Բայց ահա, բերքահավաքը վերջացել է, հացի հանձնման պլանը կատարված է և կալն ավարտված: Ել ինչի՞ մասին գրել և ինչի՞ համար պայքարել:

Ինչպե՞ս թե ինչի: Միթե՞ կոլտնտեսությունում աշխատանք չկա: Միթե՞ բերքահավաքն ավարտելուց հետո այլևս վոչ մի խնդիր չկա: Իսկ յեթե կոլտնտեսությունը գործեր ունի, նշանակում է գործ ունի նաև կոլտնտեսային պատի թերթը: Թվում է, թե պարզ է: Ճիշտ է, այժմ գրելիք խնդիրներն այնպես աչքի չեն ընկնում ինչպես բերքահավաքի ժամանակ: Սակայն դրանք ել այնպիսի խնդիրներ են, վորոնք պետք է լուսարանել նյութի թերթում:

Բերքահավաքն ավարտվել է, բայց աշնանացանը դեռ չարունակվում է, սկսվել է աշնանավարը, չուտով սկսվելու յե բերքի բաշխումը, ավարտվում է ամառվա շինարարությունը, անասնապահական ֆերմաները նախապատրաստվում են ձմրանը: Մի՞թե այս բոլորի վրա թերթն ուշադրություն չպիտի դարձնի: Մի՞թե այս ամենի մասին քիչ նյութ կա գրելու: Ճիշտ է, թղթակցություն ստանալը դժվարանում է, վորովհետև կոլտնտեսականներն աշխատում են զանազան վայրերում, տարբեր գործի վրա, և վոչ թե բոլորը միասին՝ դաշտում: Սակայն այդ այնքան ել մեծ դժվարություն չե, յեթե թերթն ունի իր ակտիվը, իր գյուղթղթակիցները:

Դե լավ, — կասեն մեզ, — բերքահավաքից հետո ել թերթն զբաղվելու բան ունի, այդ աշնանային աշխատանքներն են: Բայց ահա՝ աշնանացանն ու աշնանավարն ել կատարվեցին, աշնանային բոլոր աշխատանքներն ավարտվեցին, սկսվեցին սառնամանիքները, ձյուն չեկավ, սկսվեց ձմեռը: Այդ ժամանակ կոլտնտեսային պատի թերթն ի՞նչ պիտի անի:

Ահա հենց այդ մասին ել պիտի խոսենք հիմա: Սա-
կայն, մինչ այդ պայմանավորվենք, վոր եւ՛ դարնանը՝
ցանքի ժամանակ, եւ՛ ամառը՝ խոտհնձի, քաղհանի,
բերքահավաքի ժամանակ, եւ՛ աշնանը՝ աշնանային աշ-
խատանքների ժամանակ, եւ՛ ձմեռը թերթը պետք ե
լույս տեսնի կանոնավոր, պարբերաբար: Յեթե թեր-
թը կանոնավոր չի լույս տեսնում, այլ դեպքից դեպք
նա չի կարող ազդել կոլտնտեսութեան գործերի վրա,
չի կարող ինչպէս հարկն ե, ոժանդակել կոլտնտեսու-
թեան բոլորիկյան ամրապնդմանը:

ՁՄԵՌԸ ՀԻՆ ԳՅՈՒՂՈՒՄ ՅԵՎ ՁՄԵՌԸ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Վերը մենք ասացինք, վոր կոլտնտեսականները միշտ
եւ իրենց կոլտնտեսային պատի թերթի պահանջն ունեն:
Վորտե՞ղից ե ծնունդ առնում այդպիսի պահանջը: Այդ
հարցին պատասխանելու համար ամենից լավն ե՝ հա-
մեմատել հին գյուղը նոր, կոլտնտեսային գյուղի հետ:
Իսկապէս, ինչո՞ւ հեղափոխութեանից առաջ գյու-
ղերում պատի թերթի անունն անգամ չեյին լսել: Իհար-
կե, դրա առաջին պատճառն այն ե, վոր հեղափոխու-
թեանից առաջ գյուղացիք չեյին կարող բացահայտ կեր-
պով քննութեան առնել իրենց կարիքները, իրենց գոր-
ծերը, չեյին կարող ազատ խոսել քաղաքականութեան
մասին, վորովհետեւ ցարական ռեժիմի քաղաքականու-
թեանն ուղղված եր ընդդէմ բանվորների ու գյուղացի-
ների և ցարական լծի դէմ արտահայտած ամեն մի մըտ-
քի համար մարդկանց հալածում, բանտ եյին նստեց-
նում կամ աքսորում:

Բացի այդ, գյուղում գրագետ մարդ քիչ կար: Վոչ
միայն թերթում գրել, այլեւ թերթ կարդալ համարյա
թե՛ վոչ վոք չեր կարող:

Հեղափոխութեանից առաջ հասարակական կյանքը
գյուղում շատ թույլ եր զարգացած: Յուրաքանչյուրն
ապրում եր անձատ՝ իր առանձին աշխարհով: Մեկը
մյուսի թշնամին եր, կամ, ծայրահեղ դեպքում մրցա-

կիցը: Հին գյուղում լավ բան չեր համարվում «քիթն
ուրիշի գործերի մեջ խոթելը»:

Հոկտեմբերյան սոցիալիստական հեղափոխութեանը
գյուղացիներին հող ու ազատութեան տալով, բանվոր-
ներին ու գյուղացիներին դարձնելով կյանքի տերը՝
արթնացրեց գյուղի հասարակական կյանքը, գյուղացի-
ներին մասնակից արեց քաղաքական աւտիվ գործունե-
ութեան:

Հասարակական գործերի աճման հետ միասին՝ գյու-
ղացիների մեջ աճեց նաեւ թերթի պահանջը: Դյուղա-
ցիներն սկսեցին ավելի շատ տպագիր թերթեր ստանալ,
առաջ յեկան գյուղթղթակիցներ, առաջ յեկան նաեւ
պատի թերթերը:

Պատի թերթերի դերն առանձնապէս մեծացավ հա-
մատարած կոլեկտիվացման սկզբից:

Կոլտնտեսութեանում գլխավոր գործերը հանրային
գործերն են: Այն, ինչ անհատական տնտեսութեան ժա-
մանակ բացի տնտեսութեան տիրոջից ուրիշ վոչ վորի
չեր վերաբերում—որինակ՝ ինչպէս ե ցանում նա,— կոլ-
տնտեսութեանում բոլորին ե վերաբերում: Անհեթեթու-
թեան կթվա, յեթե կոլտնտեսականին հարցնեն, թե նրա
բրիգադն ինչպէս ե ցանում և նա պատասխանի թե «իմ
ինչ գործն ե, դա ինձ չի վերաբերում»: Նա այդպէս չի
եւ պատասխանի, վորովհետեւ կոլտնտեսութեան և իր
յեկամուտի չափը կախված ե նրանից, թե ինչպէս են
ցանում նրա բրիգադը, նրա հարեւաններն ու ընկերնե-
րը: Յեթե նրանք վատ են ցանում, նշանակում ե բերքը
պակաս կլինի և աշխորին քիչ հաց կընկնի:

Կոլտնտեսութեան մեջ յուրաքանչյուրը շահագրգռու-
ված ե, վոր վոչ միայն ինքը լավ աշխատի, այլ և
մյուսները: Ի հարկե, ով վատ ե աշխատում, ամենից
առաջ ինքն իրեն ե վնասում, բայց նա վորոշ չափով
վնասում ե նաեւ մյուսներին: Կոլտնտեսութեանում հա-
սարակական ներգործութեանը խոշոր ուժ ե ստանում:
Իսկ թերթը հենց այդպիսի ներգործութեան դենք ե հան-
դիսանում, հետ մնացողների վրա առաջավորների կող-
մից ներգործելու դենք:

Ընկեր Ստալինն ասել է, վոր մամուլն ամենասուր և ամենաուժեղ զենքն է կուսակցության ձեռքում: Այդ վերաբերում է նաև պատի թերթերին, յեթե տեղական կուսակցական կազմակերպություններն իսկապես ղեկավարում են այդ թերթերը:

Նշանակում է, մենք պարզեցինք, վոր հենց կոլեկտիվ արտադրության հիմքում, կոլտնտեսային կյանքի հիմքում է գտնվում թերթ ունենալու պահանջը: Իսկ յեթե այդ այդպես է, ապա միանգամայն պարզ է, վոր ձմեռը ևս թերթն անհրաժեշտ է, վորովհետև, չե՞ վոր ձմեռը կոլտնտեսությունում արտադրական ու հասարակական կյանքը չի դադարում:

Հին գյուղում ձմեռը դատարկ ժամանակ էր համարվում: Ձի կարելի ասել, թե գյուղացին ձմեռը վոչ մի աշխատանք չուներ: Վորոչ աշխատանք կար՝ անասուններին խնամել, գոմադրը դաշտ տանել և այլն: Բայց, չե՞ վոր այդ ամենը մեծ աշխատանք չեր, շատ ոգուտ չեր տալիս: Տեխնիկայի հետամնացության պատճառով ամառը գյուղացին ճաքում էր աշխատանքից, իսկ ձմեռը համարյա անելիք չեր ունենում: Տնտեսությունը մեծ արտադրողականություն չուներ և գյուղում շարունակ ավելորդ բերաններ էյին լինում: Ձմեռը գյուղում կյանքը համարյա կանգ էր առնում:

Բոլորովին տարբեր է այժմյան կոլտնտեսային գյուղը: Կոլտնտեսությունում կյանքը յեռում է նաև ձմեռը: Ստորև մենք ավելի մանրամասն կընենք ձմեռվա աշխատանքների տարբեր տեսակները, իսկ առայժմ կտրեմք է պարզել, թե ինչու ձմեռն այլևս «դատարկ ժամանակ» չի գյուղում:

Վերջենք մեքենայացումը: Տեխնիկապես մեր գյուղատնտեսությունը շատ է առաջ գնացել: Մեքենայացումը բարձրացնում է աշխատանքի արտադրողականությունը, աշխատանքն ավելի կուլտուրական է դարձնում և այն հավասարապես բաժանում է տարվա բոլոր ժամանակների վրա: Մեղ մոտ, որինակ, քիչ չեն այնպիսի խորհանտեսություններ, վորոնք ամբողջ բերքահավաքն ավարտել են 8—10— օրում: Վորտե՞ղ և յե՞րբ

է տեսնված, վոր 10 հազար հեկտարի բերքը հավաքեն այդքան կարճ ժամանակամիջոցում: Իհարկե, առանց մեքենաների, առանց կոմբայնների այդ բոլորովին անհնարին էր: Ամբողջ բերքահավաքը, ներառյալ նաև հացն ելեվատորին հանձնելը, կատարված է ընդամենը 10 օրում:

Սակայն այդ 10 օրվա համար ամիսներով նախապատրաստական աշխատանք կատարվեց: Մեքենաները նախապատրաստելու և վերանորոգելու համար, մարդկանց նախապատրաստելու համար, ի հարկե, ավելի շատ ժամանակամիջոց էր հարկավոր, քան այդ մի տասնորյակը: Սակայն այդ ժամանակն անմիջապեսորեն բերքահավաքի հետ չի կապված: Մարդկանց նախապատրաստելու համար կարելի յեր ոգտադործել ձմեռվա ամիսները և նույնիսկ անսլայման այդ պետք է ձմեռն արվեր, այսինքն՝ նախորոք պետք էր և մեքենաները վերանորոգել և կոմբայնավարներին սովորեցնել:

Խորհանտեսության կյանքից վերցրած այս օրինակը նշանակալից չափով պետք է կիրառվի նաև կոլտնտեսություններում: Մի՞թե կոլտնտեսությանը հարկավոր չէ մարդկանց սովորեցնել, հարկավոր չէ մեքենաներ վերանորոգել, նախորոք պատրաստվել բերքահավաքին:

Իր տնտեսության աղքատության հետևանքով մենտոնտեսի վրտն ու ձեռը կապված էր: Տարվա մեծ մասը նրա տնտեսությունն անարտադրողական էր. կուղես աշխատի, կուղես՝ չե՝ ձմեռն այդ տնտեսությունից բան չես ստանա: Յեվ, սովից չմեռնելու համար, չքավորներն ստիպված էյին ձմեռը մի վորևե կողմնակի աշխատանք գտնել, յեթե միայն կարելի լիներ այդ: Այժմ կոլտնտեսությունը կարող է մարդիկ հատկացնել կողմնակի աշխատանքներին, բայց գյուղում մնացողներն ել կարող են աշխատանք գտնել և այդ աշխատանքը նրանց լավ յեկամուտ կտա: Չե՞ վոր աշխորը նույն արժեքն ունի և՛ ամառը և՛ ձմեռը:

Կոլտնտեսությունը վոչ միայն աշխատանքի արտա-

դրողականությունն և բարձրացնում, այլև յեկամտի նոր
աղբյուրներ և բաց անում և ստեղծում և բանվորական
ձեռքերի գործադրության նորանոր հնարավորություն-
ներ:

Հաստատապես կարելի յե ասել, վոր նոր դյուղում
ձմեռը նույնքան լի յե աշխատանքով ու կյանքով, վոր-
քան տարվա մնացած ժամանակները:

Այժմ ավելի մանրամասն քննենք պատի թերթերի
մի քանի խնդիրները ձմեռվա ընթացքում:

ՁՄԵՌՆ ԱՆԱՍՆԱՊԱՀԱԿԱՆ ՖԵՐՄԱՅՈՒՄ

Շատ կոլտնտեսային ֆերմաներ ունեն իրենց պատի
թերթը: Այդ թերթերը գլխավորում են կթվորների
մրցությունը, պայքար են մղում կաթնատվության
բարձրացման համար, գոմերի մաքրության համար և
այլն:

Բայց ընդհանուր կոլտնտեսային թերթն ինչպե՞ս
պիտի լուսաբանի անասնապահական ֆերմաների աշ-
խատանքը:

Ամենից առաջ բոլոր կոլտնտեսականներին պետք է
հետաքրքրել այն խնդրով, թե ինչ է կատարվում ֆեր-
մայում: Կոլտնտեսականը պետք է իմանա, թե ինչ է
կատարվում տվյալ ֆերմայում, ինչ է տալիս այդ ֆեր-
ման կոլտնտեսությանը, ինչ յեկամուտներ են ստաց-
վում նրանից, ինչպես է գնում այնտեղ աշխատանքը և
այլն: Վորոշ կոլտնտեսություններում, վորտեղ ֆերման
նոր է կազմակերպվել, այդ ֆերման ղեկուս մեծ յեկա-
մուտ չի տալիս: Ընդհակառակն, յերբեմն անհրաժեշտ
է լինում, տնտեսության մյուս ճյուղերից— ասենք՝
դաշտավարությունից ստացած յեկամուտներից վորոշ
միջոցներ տրամադրել ֆերմային: Սակայն, յեթե ֆեր-
ման այդ տարին մեծ յեկամուտ չտվեց, չավելացրեց
աշխորի արժեքը, ապա, հավանորեն նա յեկամուտ
կտա հետևյալ տարին, կամ մի քանի տարի հետո:

Այդ մասին պիտի պատմել թերթում: Պետք է ման-
րամասնորեն բացատրել ֆերմայի յեկամուտի վաճառ-

թյան պատճառները: Պետք է պարզել— արդյոք դրա
պատճառն ա՞յն է, վոր ֆերման ղեկ չատ փոքր է և նրա
ամբողջ յեկամուտը ծախսվել է նոր անասուններ գնելու
վրա, թե՞ պատճառն այն է, վոր ֆերմային կցված մար-
դիկ վատ են աշխատում: Չի խանգարի պարզաբանել
ֆերմայի տարեկան ճիշտ հաշվեկշիռը: Անասնապահա-
կան ֆերմայի վարիչին, կամ կոլտնտեսության նախա-
գահին, կամ հենց հաշվապահին պատվիրեցեք մի վաճա-
րիկ հոգված գրել կաթնապրանքային ֆերմայի մոտ ա-
պագայի մասին: Թող նրանք պատմեն, թե ֆերման
քանի կով պիտի ունենա, ինչպիսի կաթնատվությամբ,
ինչ յեկամուտ պիտի ստացվի ֆերմայից և այդ յեկա-
մուտը վորքան կավելացնի աշխորի արժեքը: Այն ժա-
մանակ կոլտնտեսականը կիմանա, թե կոլտնտեսու-
թյունն ինչի համար է պայքարում: Այդ ղեկավարում կոլ-
տնտեսականն ավելի լավ կվերաբերվի ֆերմային և ա-
վելի շատ հոգ կտանի, վոր նա լավ աշխատի:

Իսկ այդ քիչ բան չէ: Յերբ կոլտնտեսականներն
այդպես ուշադիր են լինում ղեկի ֆերման, ավելի հեշտ
են վերացվում թերությունները և ավելի լավ է կար-
գավորվում գործը:

Ֆերմայի մասին թերթում գրելը կարևոր է մանա-
վանդ այն պատճառով վոր այս տարի մշակվել
ու հաստատվել է անասնապահության զարգացման պե-
տական պլան: Այդ պլանը վերաբերում է յուրաքան-
չյուր կոլտնտեսությանը, հետևապես ամեն մի կոլտն-
տեսական պիտի իմանա այն: Թերթը պարտավոր է հե-
տևել և ոգնել այդ պլանի կատարմանը:

Անասնապահության զարգացման պետական պլանի
հիմքը մատղաշների աճեցման պլանն է: Նշանակում է՝
թերթը պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնի մատ-
ղաշների վրա: Հարկավոր է գրել, թե այս տարին կոլ-
տնտեսությունում քանի մատղաշ պիտի աճեցվի և ինչ
տեսակի, ով է պատասխանատու այդ գործի համար,
լավ են աշխատում մատղաշներին կցված մարդիկ:

Կարելի յե թերթակցություն տեղավորել լավագույն
հորթապահի մասին, որինակ, այսպիսի վերնագրով.

«Անցյալ տարի իմ հորթերից վոչ մեկը չսատկեց: Յեռնչպե՞ս հասա այդ բանին»:

Կամ թե՛ այսպիսի մի թղթակցություն. «Ինչո՞ւ հորթապահ Արամյանը շատ հորթ ե սատկեցրել»:

Նախորոք պետք է ֆերմաներում մրցություն ծափալել հորթերը, գառները, գոճիները լավագույն կերպով պահպանելու ուղղությամբ:

Կովերի, վոչխարների ու ձիերի մասսայական ծինն սկսվում է ձմեռվա յերկրորդ կեսին—գարնանամտին: Սա հայն այդ գործին պետք է նախորոք պատրաստվել: Պատի թերթում մի քանի թղթակցություն պիտի տեղափորել այն մասին, թե կովերի ու վոչխարների գոմերում պատրաստված են արդյոք առանձին ծնարաններ:

Անասնապահական ֆերմաներում աշխատող կոլտընտեսականների վաստակն ամբողջովին կախված է իրենց աշխատանքից, այսինքն՝ կթի անասունների կաթնատվությունից, գիրությունից, մատղաշների խնամքից: Ջեր կոլտնտեսության ֆերմաներում արդյոք այդպե՞ս է դրված գործը: Արդյոք ֆերմաներում աշխատող կոլտնտեսականներն ու կոլտնտեսուհիները գիտե՞ն, վոր այդ ձևով պիտի դրված լինի իրենց աշխատանքի վարձատրությունը:

Դեռ կան այնպիսի ֆերմաներ, վորտեղ աշխատանքի կազմակերպումն ու վարձատրությունը գեռես ճիշտ չեն: Թղթակցություն տեղավորեցեք այսպիսի հարցով. «Անասնապահ ընկերներ, դուք գիտե՞ք արդյոք, թե ձեզ ինչի համար, քանի աշխոր պիտի տրվի», և պատի թերթում տեղավորեցեք այդ հարցերի պատասխանը, պայքարեցեք մինչև վոր ֆերմաներում աշխատանքի ճիշտ նորմավորում և վարձատրություն հաստատվի:

Իսկ յեթե ձեր կոլտնտեսությունում այդ գործերը կարգին են և աշխորերը ճիշտ են գրանցվում, վերցրեք յերկու կոլտնտեսուհի կամ կոլտնտեսական, վորոնք միանման աշխատանք են կատարում. դրանցից մեկը վերցրեք այնպիսին, վորն ամենից շատ է աշխատում, մյուսը՝ վոր ամենից քիչ է աշխատում և նրանց հետ որոյց ունեցեք. ինչո՞ւ մեկը շատ աշխոր ունի, մյուսը՝

քիչ: Մենք շահագորգոված ենք, վոր ֆերմայում բոլոր աշխատողները շատ վաստակեն: Այդ նշանակում է՝ կաթնատվությունը բարձր կլինի, մատղաշները լավ կպահպանվեն, անասունները գեր կլինեն: Նշանակում է՝ ֆերմայում վատ աշխատողներին վոչ միայն ամթթանք պիտի տալ, այլև պետք է ցույց տալ, վոր վատ աշխատելով հենց իրենք շատ բան են կորցնում, վոր վատ աշխատանքը խփում է և՛ կոլտնտեսության շահերին, և՛ կոլտնտեսականների շահերին:

Յեթե վորեւ մեկը վատ է աշխատում անկարող, անփորձ լինելու պատճառով, թերթը պետք է ոժանդակի՝ առաջավորների փորձը հետ մնացողներին հաղորդելու գործին: Դրա համար վոչ միայն լավագույն հարվածայինների թղթակցությունը պիտի տպել «Ինչպես եմ աշխատում յես» նյութի մասին, այլև այնպես պիտի անել, վոր անասնաբուժը մարդկանց աշխատել սովորեցնի:

Թղթակցություն տեղավորեցեք այն մասին, թե անփորձ մարդկանց անասնաբուժն ինչպես է աշխատել սովորեցնում և վոչ միայն անասնապահական խմբակում, այլև ամենուրեք, գոմերում, աշխատանքի ընթացքում: Յեթե նա այդ գործը վատ է կատարում, քննադատեցեք, յեթե լավ է կատարում, թող հենց ինքը թերթի միջոցով պատմի բոլոր կոլտնտեսականներին, թե ինքն ինչպես է կարողացել լավագույն ձևով կազմակերպել ֆերմայի աշխատանքը:

Այնուհետև՝ գոմերի մասին: Կոլտնտեսություններից շատերն արդեն կառուցել են լավ գոմեր: Մակոյն դեռ շատ կան նաև հին, խարխուլ գոմեր: Թերթը պետք է պայքար սկսի այդ հին գոմերը տաք պահելու համար: Հաճախ շատ քիչ աշխատանք է պահանջվում հին շենքի ծակ ու ծուկը փակելու համար, մինչդեռ այդ փորքիկ աշխատանքը կտաքացնի գոմը, իսկ դրա հետևանքով զգալի չափով կբարձրանա անասունների կաթնատվությունը:

Սակայն, նույնիսկ նորակառույց գոմ ունեցող կոլտնտեսություններում ել քիչ թերությունների չեն լի-

նում. գոմերը կեղտոտ են լինում, կովերը չեն մաքրվում և այլն:

Թերթում խիստ քննադատություն պիտի ծախվել այդ բոլոր թերությունների շուրջ: Թղթակցություն պիտի տեղավորել, որինակ՝ այսպիսի վերնագրով. «Նարգիզ կովի պոչն ինչու յե կեղտոտ»: Յեվ այդպիսի թողթակցության մեջ կոնկրետ պետք է նշված լինի, թե «Նարգիզ» կովի պոչի կեղտոտության մեղքն ում վրա յե ընկնում: Սա մանրունք չէ: Կոլտնտեսականներին պետք է կուլտուրական անասնապահության վարժեցնել: Ֆերմայում ամեն ինչ պետք է փայլի գեղատան նման:

Վերցնենք ցամքարի հարցը: Այս ևս ամենևին պահաս կարեւորություն ունեցող խնդիրը չէ: Ցամքարը լա՞վն է արդյոք, ժամանակի՞ն է փովում, թե վոչա՞րանք այնպիսի «մանրունքներ» են, վորոնցից վերջին հաշվով կախված է ֆերմայի յեկամտաբերությունը:

Ինչպես տեսնում եք, ֆերմայի վերաբերյալ ինչքան ուղես նյութ կարելի յե գտնել թերթի համար: Բայց, թե հատկապես ինչպիսի թղթակցություններ պիտի գրել, ի՞նչ հարցերի մասին՝ այդ կախված է նրանից, թե ինչպես է դրությունը ֆերմայում, ի՞նչ վիճակի մեջ է նա: Սակայն մի բան պետք է հաստատորեն յուրացնել. թերթը չպետք է խորշի մանրունքներից և պետք է պայքարի ֆերմայում լավագույն վիճակ ստեղծելու համար, նրա յեկամտաբերության ու ծաղկման համար:

Կանգ առնենք ևս յերկու հարցի վրա, վորոնք խիստ կարեւոր են անասնապահական ֆերմաների համար:

Առաջին հարցը մեքենայացումն է: Վորքան ֆերմաներն ավելի յեն զարդանում, վորքան խոշորանում են և անասունների թիվն ավելացնում, այնքան ավելի գժրախտարար, ֆերմաների աշխատանքի մեքենայացման վրա քիչ ուշադրություն է դարձվում: Մինչդեռ, մեծ թվով աշխատողներ են պահանջվում: Սակայն, նույնիսկ փոքր չափով մեքենայացման գեպքում կարելի կլինի աշխատանքն զգալի չափով թեթեւացնել և ֆերմայում աշխատողների թիվը կրճատել:

Որինակի համար վերցնենք ֆերմայի ամենածանր աշխատանքներից յերկուսը՝ գոմաղբը դուրս տանելը և ջուր կրելը:

Լավ ֆերմայում գոմի մոտ գոմաղբ չպետք է լինի. այն պետք է փոխադրվի վորոշ հեռավորության վրա: Դրա համար սայլեր ու մարդիկ են հարկավոր: Սակայն հեշտությամբ կարելի յե փայտի ռեսերի վրա վազոնետներ պատրաստել և գոմաղբը կրել ուր հարկն է: Իսկ այդպիսի «փայտուղի» ու վազոններ պատրաստելու համար մեծ ծախս չի պահանջվում:

Պատի քերթը պետք է կամպակա սկսի ֆերմայի աշխատանքների մեքենայացման ու ռացիոնալացման համար:

Այժմ քնենք ջրի հարցը: Յեթե անասունները շատ են, ձեռքով ջուր կրելու համար շատ մարդիկ են հարկավոր: Այժմ յելքը համարում են այն, վոր անասուններն են քշում գետը՝ ջրելու: Բայց այդ ճիշտ ձև չի: Սառը ջուրը վնասում է անասուններին և իջեցնում է կաթնատվությունը: Անասունին պետք է տաք ջուր տալ: Այդ ջուրը պետք է նախապես լցվի տաք շենքերում դրված տաշտակների մեջ, վորպեսզի փոքր ինչ տաքանա:

Այս աշխատանքը թեթեւացնելու համար շատ կոյտնտեսություններ ջրմուղ են կառուցել, գետից կամ աղբյուրից ջուրը խողովակներով տարել են գոմը. այդտեղ ջուրը լցվում է հատուկ տաշտերի մեջ, տաքանում և հենց գոմի մեջ էլ անասունները ջուր են խմում:

Հարց ենք տալիս. միթե՞ ամեն մի կոլտնտեսություն չի կարող նույն բանն անել: Իհարկե, կարող է: Ամեն մի շրջանում կա դյուղատնտես, կառուցող տեխնիկ, հողբաժին, վորոնց հետ կարելի յե խորհրդակցել և նույն բանը պատրաստել իրենց ֆերմաներում:

Պատի թերթը պետք է ֆերմայի աշխատանքների մեքենայացման նախատեսնողը լինի, պետք է այդ հարցի շուրջը հետաքրքրություն առաջացնի, տեղավորի անասնապահ կոյտնտեսականների ռացիոնալացման առաջարկությունները, դարբինների, տրակտորիստների առաջարկությունները և այլն:

Յերկրորդ հարցը նախիրի ցեղի բարելավումն է: Մեր ֆերմաներից շատերի անասունները ցեղական չեն: Բայց մենք արդեն ունենք ցեղական արտադրողներ ու մետիս նախիրներ և պետք է աշխատենք բարելավել մեր անասունների ցեղը: Սա խիստ կարևոր գործ է: Բավական է ասել, վոր 100 հատ ցեղական լավ կովերն ավելի մեծ յեկամուտ կարող են տալ, քան 1000 գլուխ վոչ ցեղական կովերից բաղկացած նախիրը: Ձեր կոլտնտեսությունն անասունների ցեղի բարելավման ի՞նչ պլան ունի, այդ պլանը գիտե՞ն բոլոր կոլտնտեսականները, գիտե՞ն նրանք, թե այդ գործից ինչ ոգուտ պիտի ստացվի: Ի՞նչ է արվում և ի՞նչ պիտի արվի նախիր ցեղային կազմը բարելավելու ուղղությամբ:

Այս բոլոր հարցերը պետք է դնել պատի թերթում: Թող արտահայտվեն անասնաբուծը, անասնաբուծը, տեխնիկ-անասնապահը: Գտեք մի կոլտնտեսական, վորն իր անհատական տնտեսությունում ցեղական անասուն է ունեցել: Թող նա պատմի, թե ցեղական անասունն ինչ-քան ոգուտ է տալիս և ինչպես պիտի պահել այդ անասունը: Թող անասնաբուծը կամ անասնաբուծը պատմի իր գիտցած ցեղական կովի կամ նշանավոր հովատակի մասին և այնպես պատմի, վոր կոլտնտեսականները ցանկանան վորքան կարելի յե չուտ իրենց կոլտնտեսությունն ել ձեռք բերի այդպիսի ցեղական անասուն:

Այստեղ մենք խոսեցինք գլխավորապես կաթնապրանքային ֆերմայի մասին: Հարկ չկա նշելու, վոր այս ամենը նույն չափով վերաբերում է նաև խոզաբուծական ֆերմաներին:

Իհարկե, փոքրիկ տարբերություն կա: Կարծում ենք, վոր խոզերի կաթնատվության մասին թերթն առանց մեր խորհրդի ել չի գրի: Բայց այն, ինչ ասացինք մաքրութան, կուլտուրականության, աշխատանքի մեթոդների, յեկամտարբերության բարձրացման մասին, այդ ամենը վերաբերում է նաև մյուս ֆերմաներին: Մյուս ֆերմաները, որինակ՝ խոզաբուծական ֆերման, դեռ իր առանձին հարցերն ել ունի, վորոնցով նույնպես պիտի զբաղվի պատի թերթը. որինակ՝ ինչպես է գըր-

ված խոզերի կերը յեփելու գործը, կերակրելիս պահպանվում է կերաչափը թե՛ վոչ և այլն:

Մի խոսքով, անասնապահական ֆերմաների վերաբերյալ կոլտնտեսային պատի թերթը ձմեռն ել շատ ուշատ նյութեր կունենա: Դեռ կարող է խմբագիր լինել, վոր ասի. «այսքան նյութը յես վորտե՞ղ տեղավորեմ»:

Բայց մենք պայմանավորվեցինք, վոր թերթը պետք է լույս տեսնի կանոնավոր ու հաճախակի: Յե՛կ յեթե այդպես լինի, բոլոր հարցերը կարելի յե լուսաբանել և՛ տեղ իլինի և՛ ժամանակ:

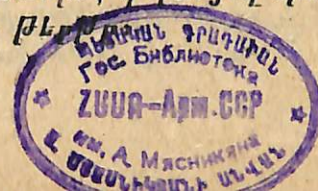
Սակայն, հարց է առաջանում. ինչպե՞ս վարվել թերթի յուրաքանչյուր համարում մի քանի թղթակցություն տեղավորել ֆերմայի մասին, թե՛ բոլորը տեղավորել մի համարում և դրանով հարցը լուծել:

Անվիճելի յե, վոր անասնապահության խնդիրները մասին պետք է գրել շարունակ, թերթի յուրաքանչյուր համարում: Կարելի յե, իհարկե, թեկուղ մի համար ել լույս ընծայել առանց անասնապահության մասին բան գրելու, բայց յերկար ընդմիջումներ չպետք է տնել:

Այս, իհարկե, չի բացասում նաև մյուս կողմը: այն, վոր ձմեռվա ընթացքում կարելի յե թերթի մեկ յերկու համարն ամբողջապես նվիրել անասնապահության խնդիրներին, այսպես կոչված՝ հատուկ համարներ լույս ընծայել: Որինակ՝ շատ տեղին իլինի թերթի մեկ համար նվիրել կոլտնտեսության անասնապահության զարգացման պլանին, ասենք թե՛ այսպիսի վերնագրով. «Ինչպիսի՞ն պիտի լինեն մեր ֆերմաները յեթե տարուց հետո», «Ինչպիսի յեկամուտ են տալու նրանք»: Այդ համարում պիտի տեղավորել նախագահի, անասնաբուծի, անասնաբուծի և շարքային անասնապահների հոգվածները: Այդ շատ հետաքրքիր իլինի:

Նույնպիսի հատուկ համարներ կարելի յե լույս ընծայել նաև ուրիշ հարցերին նվիրված. որինակ՝ «Պատրաստ ենք մենք գարնանացանին»:

Ի դեպ՝ խոսենք գարնանը նախապատրաստվելուն վերաբերող հարցերի մասին, վորոնցով պետք է զբաղվի կոլտնտեսային պատի թերթը:



«ՄԱՆԿԱՂԴ ԶՄԵՌՈՒՄ ՊԱՏՐԱՍՏԻՐ, ՔՈՒՐ ԲԴ՝
ԱՄԱՌՈՒՄ»

Կոլտնտեսութեան նորմալ, լավ կազմակերպած աշխատանքը պահանջում է, վոր գարնան բոլոր շտապ աշխատանքները նախորոք պատրաստվեն: Որինակ՝ դարձնանացանը պետք է կատարվի կարճ ժամանակամիջոցում: Սակայն այդ հնարավոր է միայն այն դեպքում, յեթե ամեն ինչ, վոր պահանջվում է ցանքի համար, նախորոք պատրաստված լինի: Զմեռը հենց այն ժամանակն է, յերբ խնամքով ու մանրամասնորեն պետք է նախապատրաստվեն վորչ միայն գարնանացանը, այլև զայիք դուղատնտեսական տարվա բոլոր շտապողական աշխատանքները:

Անհատական տնտեսութեանում ցանքին կամ բերքահավաքին նախապատրաստվելու շատ բան չկար: Թե գարնանը և թե ամառը բոլոր աշխատանքների գլխավոր «գործիքը» լծկանն էր և գյուղացու կոները: Դարբնոցում սրել տվիր խոփդ, գերանդիդ սրեցիր ու յուղեցիր և... պրծավ: այս եր ամբողջ նախապատրաստութեանը:

Այժմ ամենևին այդպես չէ: Ցանքին կամ բերքահավաքին նախապատրաստվելը բարդ գործ է. այստեղ գործ ունեն գանազան մեքենաների հետ, գանազան տեսակի սերմերի հետ, յարավիզացիայի հետ և նման շատ բաների հետ: Այլ է տեսնիկան այլ է և նրա նախապատրաստումը:

Այս բնագավառից վերցնենք միայն մի քանի հարց, վորոնցով ձմեռը պիտի զբաղվի կոլտնտեսային պատի թերթը:

Ամենից առաջ սերմացուն: Անցել են այն ժամանակները, յերբ ցանքից առաջ կոլտնտեսութեանները սերմացու եյին վորոնում, հավաքում եյին ցենսուներ-ցենսուներ, իսկ յերբեմն ել մի-մի կիլոգրամ: Այժմ յուրաքանչյուր կոլտնտեսութեան իր սերմացույի ֆունդը վերցնում է աշնանը, պետութեանը հաց հանձնելուց անմիջապես հետո: Իսկ յեթե կոլտնտեսութեանը հացի

հանձնումը կանոնավոր է կատարում, նա, համաձայն որենքի, իրավունք ունի իր սերմացուն սկսի առանձնացնել դեռ հացի հանձնումը լիովին չավարտած:

Սակայն սերմացուն առանձնացնելով հարցը չէ ստուգում: Սերմից սերմ տարբերութեան կա: Մենք ձգտում ենք ցանել տեսակավոր սերմացու: Յուրաքանչյուր շրջանում հասարակ սերմացուն տեսակավորով փոխանակելու հատուկ կարգ կա: Նախորոք կոլտնտեսութեանը հայտնի յե, թե վորտեղ, վորքան և ինչ սերմացու կարող է փոխանակել:

Յեվ ահա, թերթը պետք է հարց դնի, վոր ցանքից դեռ շատ առաջ—սերմացուն փոխանակվի տեսակավորի հետ: Հենց ձմեռվա «յեռուն» շրջանում, յերբ սահնակները համար լավ ճանապարհներ կան, պետք է սկսել սերմացվի փոխանակութեանը:

Կարող են ասել.— այդ նախագահի ու բրիգադիրի գործն է, թերթն ի՞նչ գործ ունի այստեղ: Սխալ է այդպես մտածելը: Հենց թերթն է, վոր հասարակական կարծիք պետք է կազմակերպի կոլտնտեսութեանում: Յեվ յեթե նախագահն ու դաշտավարական բրիգադները բրիգադիրները մոռացել են և ժամանակին չեն անում այն, ինչ հարկավոր է, թերթը պետք է առաջ մղի այդ գործը, քննադատական թղթակցութեաններ տեղավորի, հիշեցնի, ազդե-ավագների յելույթներ կազմակերպի թերթում, վորոնք իրենց թղթակցութեաններով պիտի հարց տան, թե՛ ինչու յե ձգձգվում սերմացույի փոխանակութեանը:

Իհարկե, ազդե-ավագը նույն հարցը կարող է անձամբ նախագահին ել տալ, և կտա ել այդպիսի հարց, սակայն այդ այն հասարակական ուժը չի ունենա, ինչ կունենա, յեթե տեղավորի պատի թերթում: Յեթե այդ հարցը բարձրացվի նաև թերթում, կհարգան բոլորը և կարծես թե բոլորը կտան նույն հարցը: Այնպես վոր, այլևս այդ հարցը մոռանալ կամ անուշադիր թողնել վորչ մի կերպ չի կարելի:

Մամուլի ուժը հենց այն է, վոր նա մասսաների

ձայնն ե, նա կուսակցության հատու զենքն ե, մասսա-
ների մասնակցությունն ե հասարակական գործերին,
հասարակական ներգործության հզոր միջոց ե:

Սակայն սերմացուլի փոխանակությունն ել զեռ-
բուրը չե:

Յեթե նույնիսկ կոլտնտեսության ունեցած սերմա-
ցուն ել լալն ե, հարկավոր ե այն զտել և այն ել, վոչ
թե մեկ, այլ դուցե և մի քանի անգամ, վորպեսզի սեր-
մացուլի մեջ վոչ մի աղբ չմնա: Ապա հարկավոր ե ստու-
գել նրա ծլունակությունը: Յերբ գյուղացին ցանք եր
անում իր անհատական հողակտորի վրա, նրա սիրտը
ցավում եր յուրաքանչյուր հատիկի համար, վորովհետեւ
սերմից շատ բան ե կախված: Չուր չի ասված. «ինչ
կցանես, այն կհնձես»: Ինչո՞ւ, ուրեմն, կոլտնտեսականն
ավելի քիչ պետք ե հող տանի այն սերմացուլի մասին,
վոր պիտի ցանի կոլտնտեսությունը: Միթե դրանից չի
կախված իր յեկամուտի չափը: Իհարկե, դրանից ե
կախված: Նշանակում ե կոլտնտեսականը կոլտնտեսու-
թյան սերմացուլի մասին ավելի շատ պիտի հող տանի,
քան մենատնտեսն եր հողում իր սերմացուլի մասին:
Թերթը հասարակական ուշադրությունը դարձնելով
սերմացուլի ու նրա զտման վրա՝ դրանով իսկ ոգնում ե
սերմացուլի գործը կոլտնտեսությունում բարելավե-
լուն:

Նույնը կարելի յե ասել նաև սերմացուլի ախտա-
հանման մասին: Հարկավոր ե իր ժամանակին ձեռք բե-
րել ախտահանիչ նյութեր և բոլոր անհրաժեշտ հարմա-
րանքները, մինչդեռ, պատահում ե, վոր մարդիկ մտա-
ծում են սերմացուն ախտահանել, բայց դրա համար
անհրաժեշտ բաները չեն նախապատրաստում: Իսկ յերբ
ախտահանելու որերը գալիս են, այլևս վոչինչ չեն կա-
րողանում ճարել: Յեվ այդպես ել ցանում են առանց
ախտահանելու: Այստեղ մենք մանրամասն չենք խոսի,
թե դրանից ինչ վնաս ե գալիս: Հայտնի յե, վոր այդ
բերքին մեծ վնաս ե հասցնում: Յեվ այդ մասին պետք
ե գրի կոլտնտեսային թերթը:

Իսկ ինչպե՞ս ե ընթանում սերմացուլի ախտահա-

նումը: Ինչպե՞ս ե պահվում սերմացուն: Յուրաքան-
չյուր կոլտնտեսականին հետաքրքիր ե իմանալ այդ և
թերթը պետք ե բոլորին տեղյակ պահի այդ հարցե-
րին: Յեթե սերմացուն վատ ե պահվում, նշանակում ե՝
պետք ե հարց դնել թերությունները վերացնելու մա-
տին: Չե՞ վոր վարչությունն ամեն ուր հաշիվ չի տալիս
կոլտնտեսականներին:

Յեվ ահա, թերթը պետք ե ոգնի վարչությանը և
կոլտնտեսական մասսային տեղյակ պահի, թե ինչ դու-
թյան մեջ են կոլտնտեսության գլխավոր գործերը:

Անկասկած, այդ գործերի շարքին են պատկանում
նաև գոմաղբը դաշտ փոխադրելը, ձյունի առաջ պատ-
նեցներ շինելը և այլն:

Խորհրդային միության մեծ մասում զեռևս գոմաղ-
բը միակ պարարտանյութն ե: Կասկած չկա, վոր հետա-
դայում այնտեղ, ուր այդ անհրաժեշտ ե, մենք դաշտե-
րը պիտի պարարտացնենք քիմիական պարարտանյու-
թերով: Սակայն այն ժամանակ ել գոմաղբը կմնա վոր-
պես պարարտանյութ: Գոմաղբի սահպանման ու դաշտ
փոխադրելու մասին առանձնապես հող պիտի տանել
այժմ, յերբ մեզ մոտ քիմիական պարարտանյութերը
զեռևս պակաս են: Ամեն մի գյուղացի լավ գիտի, թե
գոմաղբը վորքան ե բարձրացնում հողի բերքատվու-
թյունը, սակայն, դժբախտաբար, ամեն տեղ չե, վոր
գոմաղբը ճիշտ են ոգտագործում:

Գիտնական ագրոնոմները հաշիվել են, վոր գոմաղ-
բը վատ պահպանելու և անչնորք փոխադրելու հետևան-
քով մենք կորցնում ենք նրա փոքրակական արժեքի կեսից
ավելին: Այստեղ ճշտորեն չի կարելի ասել, թե տվյալ
չրջանում յերբ պետք ե փոխադրել գոմաղբը: Այդ մեր
ինդիկներին մեջ ել չի մտնում: Պետք ե հարցնել տեղա-
կան ագրոնոմին, թե ինչպես ոգտագործել գոմաղբը,
վորպեսզի այն լավագույն արդյունքներ տա: Թերթի
միջոցով պետք ե արոպագանդ մղել գոմաղբի պահպան-
ման ու փոխադրման կուլտուրական միջոցների մասին:
Յեվ վո՞չ միայն արոպագանդ մղել, այլև աշխատել այն-
պես անել, վոր իրականում գոմաղբը ճիշտ ոգտագոր-

ծրվի: Մեզ մոտ չատ տեղ կոլտնտեսութիւններն ակըսում են մյուսների առաջ պարծենալ, թե իրենք ավելի շատ գոմաղբ են փոխադրել դաշտը, «դուք, — ասում են նրանք, — 1000 սայլ եք փոխադրել, իսկ մենք՝ 1200»: Այդ, իհարկե, լավ է, բայց դեռ քիչ է: Հարկավոր է վոչ միայն գոմաղբը դաշտ փոխադրել, այլ և այնպե՞ս անել, վոր այդ գոմաղբը շատ ոգուտ տա, իզուր տեղը չկորչի:

Այդ գործին մասնակից արեք բացի ագրոնոմից նաև ձեր այն կոլտնտեսականներին, վորոնք լավ գիտեն գոմաղբի ոգուտը և գիտեն, ինչպե՞ս պետք է ոգտագործել գոմաղբը: Գտեք կուլտուրական, վորձված տնտեսատերեր մի ամբողջ կամպանիա բարձրացրեք գոմաղբի շուրջը: Այդ կարեւոր գործ է:

Թերթը պարտավոր է պայքարել աչքակապության դեմ և պաշտպան կանգնել յուրաքանչյուրին, ով ձրդատում է գեպի լավը, ով պայքար է մղում իսկական կուլտուրական սոցիալիստական հողագործության համար:

Պատի թերթը պետք է աչքի անցկացնի նաև կոլտնտեսության դարբնոցը. ինչպե՞ս է ընթանում գործիքների վերանորոգումը և այն ել վոչ միայն ցանքի, այլև բերքահավաքի գործիքների: Ժամանակն է հասնել այն գրության, վոր ձմեռվա ընթացքում խնամքով նախապատրաստվեն և՛ դարնանացանի և՛ բերքահավաքի կամպանիաները:

— Դեսը նայիր, գենը նայիր, ի՞նչ է, յես հագար աչքանի՞ յեմ ին՞չ է, կասի վորեւե անձարակ խմբադիր:

Սակայն մենք շատ հանդիստ կպատասխանենք նրան: Իհարկե հագար աչք, նույնիսկ ամբողջ ունեւ: Վորքան կոլտնտեսական կա կոլտնտեսութիւնում, այնքան գույգ աչք ունեւ դու: Յուրաքանչյուր կոլտնտեսական կարող է դառնալ իր թերթի ակտիվ թղթակիցը: Այ, դու քաջիր նրանց թերթի աշխատանքների մեջ, հետաքրքրիր նրանց, գործով բույց տուր, վոր թերթում աշխատելը մեծ բան է, — հենց այդ է քո խմբագրական աշխատանքը:

Այժմ քննենք այսպիսի մի հարց. ինչպե՞ս մարդկանց նախապատրաստել դալիք գործանալին ու ամառային գյուղատնտեսական աշխատանքներին:

ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ՅԵՎ ՊԱՏԻԹԵՐԹԸ

Կոլտնտեսականների մեծ մասն արդեն լավ է յուրացրել, վոր հարկավոր է անընդհատ սովորել, սովորել աշխատել, սովորել բարձրացնել աշխատանքի արտագրողականութիւնը: Ինչ խմբակներ ու դասընթացներ ասես, վոր չկան կոլտնտեսութիւններում: Յե՛վ խոցաբույծների խմբակներ, և՛ թռչնաբույծների, և՛ յարովիդատորների, և՛ բանջարաբույծների, և՛ մեղվաբույծների: Այս ամենը շատ լավ է: Գյուղատնտեսութիւնը կոլեկտիվ տնտեսության մեջ գիտականորեն պետք է վարել: Այդ չափ—չափերն են հասկացել: Դրա համար էլ այդպիսի ձգտում կա դեպի ուսումը:

Սակայն լա՞վ են աշխատում այդ բոլոր խմբակներն ու դասընթացները: Հենց այդ հարցերով ել պետք է զբաղվեն կոլտնտեսային ու բրիգադային պատի թերթերը: Չե՞ վոր գլխավորն ինքնին այդ խմբակները չեն, այլ այն, վոր մարդիկ աճեն այդ խմբակներում և գիտութիւն ձեռք բերեն:

Հասկանալի չե, այնտեղ, ուր ուսուցումը ամենեվին չի կազմակերպված, վորտեղ վոչ մի խմբակ կամ դասընթաց չկա, այնտեղ պատի թերթերն ամենից առաջ պետք է աշխատեն, վոր ստեղծվեն այդպիսի խմբակներ ու դասընթացներ:

Սակայն, այստեղ մենք կխոսենք այն կոլտնտեսութիւնների մասին, վորտեղ արդեն խմբակային պարամունքներ տեղի յեն ունենում:

Կարելի չե պատի թերթում կազմակերպել կոլտնտեսութիւնում յեղած խմբակների ստուգատես և յուրաքանչյուր խմբակի մասին մի դիտողութիւն գրել, թե նա ի՞նչպե՞ս է պարապում, ի՞նչ հաջողութիւններ է ունեցել: Կարելի չե ընտրել 2—3 խմբակ և խիստ քննա-

դատութեան յենթարկել նրանց աշխատանքը, վորից մյուսներն արդեն դաս կառնեն և կկարգավորեն իրենց գործը: Խմբակների ստուգատեսը պատի թերթում կարելի չէ այնպես անցկացնել, վոր յուրաքանչյուր խմբակ յեղեղթ ունենա թերթում, վոր յեղեղթ ունենան խմբակի անդամները, վոր յուրաքանչյուր խմբակին գնահատական տրվի և պարգևի, թե նրանցից վորն է ամենալավը:

Այստեղ մենք խոսում ենք այն խմբակների մասին, վորոնք անմիջական կապ ունեն արտադրութեան հետ, այսինքն այնպիսիների, վորոնք կադրեր են պատրաստում գալիք աշխատանքների համար: Իհարկէ, թերթն առաջին հերթին դրանցով պետք է զբաղվի, վորովհետեւ դրանք ամենակարևորն են:

Մենք չենք խոսում այնպիսի խմբակների մասին, ինչպիսիք են՝ դրամատիկական, յերգեցիկ, յերաժշտական խմբակները և այլն: Այդ խմբակները ևս կարելի է թերթի համար, սակայն այստեղ մենք դրանց մասին չենք խոսում, վորովհետեւ կուլտուրայի հարցերը կուլտուտեութիւններում և պատի թերթի աշխատանքը այդ ուղղութեամբ, առանձին թեմա չէ և այս դասախոսութեան մեջ չի մտնում: Կուլտուրայի, կուլտուրական աշխատանքի և պատի թերթերի խնդիրների մասին կգրվի առանձին դասախոսութիւն:

Սակայն, կա կուլտուտեսականների ուսուցման մի ուրիշ ձև ևս և այդ ձևի մասին ել կխոսվի առանձին: Ոոսքը վերաբերում է տրակտորիստների և կոմբայնավարների պատրաստմանն ու վերապատրաստմանը: Իհարկէ, տրակտորիստների ու կոմբայնավարների դպրոցները կուլտուտեսութիւնների իրավասութեան տակ չեն գտնվում և նրանց մասին կուլտուտեսային պատի թերթում չառ բան գրելու կարիք չի լինում: Սակայն, այդ դպրոցների համար սովորողներ ուղարկվում են կուլտուտեսութիւններից: Ահա հենց դրանց մասին պետք է խոսի պատի թերթը:

Յերբեմն պատահում է, վոր տրակտորիստների դպրոցն են ընկնում խորթ տարրեր, կամ ուսման համար

անպետք մարդիկ—լողեր, ծուլեր: Սովորում են նրանք, սովորում են, պետութեանը նրանց համար միջոցներ և ուժեր է ծախսում, իսկ ոգուտ՝ չի ստացվում, նույնիսկ վնաս է ստացվում: Պետք է այնպես անել, վոր կուրսերն ուղարկվեն միմիայն ստուգված կուլտուտեսականներ, վորոնք ամբողջովին նվիրված են կուլտուտեսային կարգերին և կոմունիստական կուսակցութեանը, վորոնք հարվածային են, արժանի չեն բարձրարժեք մեքենաների ղեկավար լինելուն:

Կուլտուտեսականներից լավ ո՞վ կարող է իմանալ, թե ով է ուղարկվել դասընթացներ: Յեւ յեթե ուսանողների մեջ անպետք մարդ է մտնում, հարկավոր է ժամանակին խոսել նրա մասին և հետ կանչել տալ նրան: Ընդհանրապես, կուլտուտեսային պատի թերթն իրաւունք չունի մի կողմ քաշելու, յերբ մարդիկ են առաջ քաշվում ուսման ուղարկվելու համար:

Բոլոր տեսակի ուսուցումները կուլտուտեսային արտադրութեանից կտրված բան չեն: Թեյեւ, ինչպես ասորեւ կտեսնենք, պատի թերթը պետք է հետաքրքրվի միջ միայն արտադրական հարցերով: Բայց, ընդունենք թե թերթ պատրաստող ընկերներն անհրաժեշտ են համարում առաջին հերթին և գլխավորապես զբաղվել արտադրական հարցերով: Այն ժամանակ նրանք պետք է հասկանան, վոր հասակավոր կուլտուտեսականների ճակատքին ուսուցումը խոշոր չափով արտադրական աշխատանք է: Առանց տրակտորիստներին, կոմբայնավարներին, անասնապահներին սովորեցնելու, առանց գոնե ագրոտեխնիկայի տարրական կանոնները սովորեցնելու, անհնարին է, ինչպես պետք է, կարգավորել սոցիալիստական տնտեսութիւնը: Այն բերքը, կաթնատու վութիւնը, մատղաշների աճը, վոր այժմ մենք ստանում ենք, միանգամայն անբավարար են:

Կուլտուտեսականները կարող են և պետք է մոտակա տարիներին հասնեն այնպիսի բերքատուութեան, այնպիսի կաթնատուութեան, վորպիսին յերբեք չի տեսել մեր գյուղը: Մենք ցանկանում ենք և պետք է ապրենք իսկական ունեւոր, իսկական հարուստ կյանքով: Դրա

համար մենք բոլոր պայմաններն ունենք: Ունենք մեր խորհրդային հողը, վոր տրվել է կոլտնտեսություններին, առհավետ ոգտադործման համար, շատ հող, լավ հող, հիանալի հող: Կան մեքենաներ, վոր արտադրվում են մեր խորհրդային գործարաններում: Շատ մեքենաներ, ամեն տեսակի մեքենաներ: Կան կոլտնտեսություններ, այսինքն՝ տնտեսության այնպիսի կադմակերպություն, վորի ժամանակ մարդիկ աշխատում են իրենց համար և վոչ թե կուլակի ու շահագործողների: Կոլտնտեսությունում կարելի չէ անսահմանորեն ավելացնել հողի յեկամուտը:

Վորպեսզի բոլոր կոլտնտեսականներն ունեվոր դառնան, նրանց հարկավոր է միայն աշխատել ազնվորեն և պաշտպանել կոլտնտեսային բարիքը: Ընկ. Ստալինի այս ցուցումը միշտ պետք է հիշել ու կրկնել:

Հարկավոր է աշխատել ազնվորեն ու շնորհքով: Հարկավոր է տիրապետել այն տեխնիկային, վոր տվել է պրոլետարական պետությունը կոլտնտեսականներին: Տեխնիկան, այս բառի լայն հասկացողությամբ այժմ գյուղատնտեսության մեջ ևս վճռում է ամեն ինչ: Սակայն տեխնիկան առանց մարդկանց մեռած բան է: Այժմ գլխավորը մարդիկ են տեխնիկային տիրապետած մարդիկ, խնդիրը լավ պատրաստված կադրերն են: Միայն կոմբայնավարներն ու տրակտորիստները չեն, վոր պիտի տիրապետեն տեխնիկային: Իր գործի տեխնիկային պետք է տիրապետի յուրաքանչյուր կոլտնտեսական, յուրաքանչյուր կոլտնտեսուհի: Մեզ մոտ՝ կապիտալիզմի որոք, և այժմ կապիտալիզմի յերկրներում, գյուղատնտեսությունը մնում է վորպես տնտեսության ամենահետամնաց ճյուղ: Մենք կարող ենք և պետք է մեր գյուղատնտեսությունը բարձրացնենք տեխնիկական բարձր մակարդակի: Այժմ մենք շատ մեքենաներ ունենք. հարկավոր է տիրապետել այդ մեքենաները, տիրապետել ագրոնոմիան, անասնապահական գիտության հիմունքները և կարողանալ կիրառել գիտության տվյալները: Դրա համար հարկավոր է սովորել, սովորել: Յեթե ձմեռը կոլտնտե-

սությունում ուսուցումը թույլ է կազմակերպված, յեթե այն լավ արդյունքներ չի տալիս, նշանակում է հետո աշխատանքն ել անհրաժեշտ արդյունքներ չի տա: Ելինչպե՞ս, ուրեմն, պատի թերթը կարող է չհետաքրքրվել ձմեռային ուսուցման ընթացքով:

Պատի թերթը հատուկ ուշադրություն պիտի դարձնի աշխատանքի սոցիալիստական արտադրողականության առաջավորների վրա կոլտնտեսային արտադրության ստախանովականների վրա: Այնպիսի մարդկանց փորձը, ինչպիսին է ճակնդեղի դաշտերի ողակավար Մարիա Դեմչենկոն և մյուս բոլոր հինգհարյուրականները, ինչպես կոմբայնավարուհի Ֆեդորա Կալեսովան, տրակտորիստուհի Գրիգորիա Դիմովան և ուրիշ շատ ստախանովականներ, դրանց փորձը լայնորեն պետք է լուսաբանվի պատի թերթի եջերում: Թերթն իր կոլտնտեսության ստախանովականներին պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնի, հատուկ պատիվ անի: Գլխավորը պետք է համառ պայքար մղել նրանց դեմ, ովքեր արգելակում են ստախանովականների աշխատանքը: Գլխավորը՝ պետք է ամեն կերպ պայքարել ստախանովականների աշխատանքի համար լավագույն պայմաններն ստեղծելու ուղղությամբ: Գլխավորն այն է, վոր ստախանովականների աշխատանքի մեթոդները կոլտնտեսական լայն մասսաների աշխատանքի մեթոդ դառնան:

Խնդիրը միայն այն չէ, վոր աշխատանքը դաշտում սկսվելուց հետո, չարունակ կրկնեն թե. «պետք է ավելի լավ աշխատել, պետք է ավելի լավ աշխատել»... Այդ ինքնըստինքյան անհրաժեշտ է: Սակայն հարկավոր է նաև դեռ նախորդ մարդիկ նախապատրաստել, վորպեսզի նրանք իրոք կարողանան ավելի լավ աշխատել:

Ահա հենց այդ մասին ել առանձնապես պետք է գրել թերթում: Պետք է գրել, վոր անհրաժեշտ է սովորել և այն մասին, թե իրոք ինչպես են սովորում, ինչ են սովորել: Յուրաքանչյուր խմբակում ուսուցումը պետք է վորոչալի նպատակ, պարզ խնդիր ունենա:

Յեթե խմբակը, դասընթացը կամ սեմինարն այդպիսի վորոշակի խնդիր չունի, ապա այդպիսի խմբակը կամ դասընթացը բոլորովին պետք էլ չէ:

Այժմ անցնենք ուրիշ հարցերի, վորոնք պետք է հրապարակ հանվեն ձմեռվա ընթացքում: Որինակ, վերցնենք այգիների հարցը, վոր թվում է թե ձմեռվա խնդիր էլ չէ:

ԱՅԳԻՆՆԵՐԸ ՅԵՎ ՊԱՏԻ ԹԵՐԹԸ

Հաճախ մեր խոշոր ու մանր տաղերի թերթերում կարելի չէ հանդիպել այսպիսի արտահայտության. «Մեր յերկիրը կդառնա մի ծաղկած այգի»:

Այդ ճիշտ արտահայտություն է և պիտի հասկանալ թե փոխաբերական և թե ուղղակի իմաստով: Մենք կարող ենք և պետք է այնպես անենք, վոր մեզ մոտ ամենուրեք ծաղկած այգիներ լինեն:

Մեր գյուղերում դեռ շատ քիչ պտղատու այգիներ կան: Հին գյուղի աղքատիկ կյանքը, իհարկե, այգիներ գցելու հնարավորություն չէր տալիս: Այն ժամանակներն, ինչպես ասում են, մարդ մտածում էր միայն շունչ պահելու մասին և վոչ թե լավ ապրելու:

Որհրդային իշխանության ժամանակ այգիների տարածությունն ավելացավ մի քանի անգամ: Սակայն աճող կոլտնտեսային գյուղի համար ձեռք բերած նվաճումները դեռևս քիչ է: Գյուղերում դեռ քիչ այգիներ կան, դեռ այգի գցելու սովորությունն ու փորձը պակաս է: Դեռ կան տեղեր, վորտեղ այգին չոայլուցթյուն է համարվում: Մինչդեռ այգին շատ ոգտակար, ձեռնտու և անհրաժեշտ ու մատչելի բան է: Յուրաքանչյուր կոլտնտեսություն կարող է իր համար պտղատու այգի գցել: Դրա համար անանձին խոշոր գումարներ հարկավոր չեն: Այգեգործություն իմացող կամ այդ վոչ այնքան բարդ գործը սովորել կարողացող մարդ ամեն տեղ էլ կգտնվի, իսկ պահանջված չափով աշխատող ձեռքեր միշտ էլ կոլտնտեսությունը կարող է հատկացնել այդ գործին: Այդ արդեն

ապացուցված է հաղարավոր կոլտնտեսությունների օրինակներով, վորոնք արդեն ընդարձակ այգիներ ունեն և նրանցից խոշոր յեկամուտ են ստանում: Բայց միայն կոլտնտեսությունը չէ, վոր կարող է ու պետք է այգի ունենա: Յուրաքանչյուր կոլտնտեսական էլ կարող է ունենալ իր փոքրիկ այգին: Այն տնամերձ հողամասը, վոր գյուղատնտեսական արտելի ստալինյան կանոնադրության հիման վրա պետք է ունենա կոլտնտեսականի ընտանիքը, լիովին բավական է և՛ բանջարանոցի, և՛ մի փոքրիկ պարտեզի համար: Տան մոտ 10-20, կամ ել ավելի պտղատու ծառ տնկելը մի գժվար գործ չէ: Մինչդեռ ողուտն այնքան մեծ է: Չի անցնի 3-4 տարի և այդ ծառերը կոլտնտեսականի ընտանիքին կտան համեղ խնձոր, տանձ, կեռաս և նրա տան բակն էլ կզարդարեն:

Վորքան գորշ ու անհրապույր է հին գյուղը, վորտեղ քիչ այգիներ ու ծառեր կան և վորքան զեղեցիկ ու հրապուրիչ կլինեն նրանք, յերբ կթաղվեն այգիների մեջ: Վոչինչ, բացարձակապես վոչինչ չի խանգարում յուրաքանչյուր կոլտնտեսության, յուրաքանչյուր կոլտնտեսականին՝ մոտ ապագայում փարթամ այգիներ գցել:

Կոլտնտեսային թերթը կարող է արդյոք անուշադրության մատնել այս կարևոր և վոչ այնքան դժվարությամբ լուծելի հարցը: Վո՛չ, չի կարող: Թերթը պետք է լրջորեն ձեռնամուխ լինի այգեգործության պրոպագանդին և ոգնի, վոր այդ գործը գլուխ դա: Յեվ հենց հիմա չէ, վոր թերթը պիտի ձեռնամուխ լինի այդ գործին, հենց ձմեռը, յերբ դրա մասին մտածելու ժամանակ կա, յերբ ժամանակ կա դարձանը ծառ տնկելու համար ամեն ինչ նախապատրաստելու:

Բայց ինչպե՞ս պետք է թերթը ձեռնամուխ լինի այդ հիանալի գործին: Ամենից առաջ, նայած տեղական պայմաններին, պատի թերթում պետք է զննվապտղատու ծառեր տնկելու հարցը: Յերբ տվյալ գյուղում բոլորովին այգիներ չկան, պետք է գտնել մի

մասնագետ, այգեգործություն խմացող ագրոնոմ, կամ, թեկուզ հարեան գյուղից մի կոլտնտեսական, վորը կարողանա հետաքրքիր ձևով պատմել, թե տվյալ պայմաններում այգեգործությունն ինչպիսի ոգուտներ կարող է տալ:

Մի նախապաշարմունք գոյություն ունի, թե՛ մեր յերկրի բարձր լեռնային շրջաններում այգի գցել չի կարելի: Մինչդեռ իրականությունն այլ բան է ցույց տալիս: Պտղատու ծառերի վորոշ տեսակներ հրաշալի աճում և պտուղ են տալիս նույնիսկ Սևանի ավազանի պես բարձր շրջաններում:

Մեր մեծ գիտնական այգեգործ Միչուրինը, վոր վերջին ժամանակներս վախճանվեց, իր ամբողջ կյանքը նվիրեց պտղատու ծառերի այնպիսի տեսակներ ստեղծելուն, վորոնք կարողանան աճել ԽՍՀՄ-ի շրջանների մեծ մասում: Պետք է գտնել այնպիսի մարդ, վոր կարողանա պատմել դրա մասին, պատմել, թե, որինակ, տվյալ շրջանում խնձորի ինչ տեսակներ կարելի չե աճեցնել, վորտեղ կարելի չե գտնել այդ ծառերի տնկիները և այլն:

Ի հարկե, այս ամենով պետք է զբաղվի կոլտնտեսության վարչությունը: Նա պետք է այդպիսի ղեկավարում կազմակերպի կոլտնտեսականների ժողովում: Սակայն մենք այժմ խոսում ենք վոչ թե կոլտնտեսության վարչության պարտականությունների մասին, այլ՝ կոլտնտեսային պատի թերթի խնդիրների մասին: Թերթը պետք է խթանի այս հարցի լուծումը, հետաքրքրի բոլոր կոլտնտեսականներին:

Բայց ահա, հարցը դրվել է. տեղի չե ունեցել զրույց կամ զեկուցում: Հետո ի՞նչ պիտի անել: Հետո պիտի գրել այն մասին, թե կոլտնտեսությունն ինչպես է նախապատրաստվում պտղատու ծառեր տնկելուն: Յեթե վատ է նախապատրաստվում, պետք է քննադատել այդ գործում կոնկրետ մեղավորներին: Պետք է տեղավորել առանձին կոլտնտեսականների թղթակցություններ, վորոնցով նրանք կպատմեն, թե ինչպես են իրենք պատրաստվում ծառեր տնկելու և

վորտեղ պիտի տնկինք գնեն: Լավ կլինի պատի թերթում մրցություն սկսել կոլտնտեսականների միջև, թե ով ամենից շուտ և ամենից լավ կտնկի ծառեր, ով ամենից լավ այգի կաճեցնի: Իսկ հետո՝ գրել, թե ով, ինչպես է աճեցնում իր տնկած ծառերը:

Իսկ յեթե տվյալ գյուղում այգին սովորական բան է և արդեն շատերն ունեն, պետք է հարց բարձրացնել, վոր յուրաքանչյուր կոլտնտեսական ունենա իր այգին և վոչ թե նրանց մի մասը միայն, պետք է խնդիր դնել կոլտնտեսության այգին ընդարձակելու և բարելավելու մասին: Կարելի չե թղթակցություն տեղավորել որինակ՝ այսպիսի վերնագրով. «Ինչո՞ւ վարդան Ոհանյանն այգի չունի», կամ թե՛ այս վերնագրով. «Պողոս Չոբանյանն իր այգուց 6 ցենտներ խնձոր է ստացել», և այդ մասին մանրամասն պատմել:

Գյուղթղթակցիները, թերթի շուրջը համախորմված ախտիվն որինակ պիտի հանդիսանա և ինքն առաջինը պիտի ձեռնամուխ լինի իր տնամերձ հողամասում այգի գցելուն: Լավ կլինի այդ գործի մեջ քաշել կոլտնտեսականներին: Թող նրանք այգի գցելու ոգտին խոսեն և վոչ միայն խոսեն, այլ և գործի անցնեն: Նշանակում է՝ գործը միայն պետք է վորտեղ հանել, իսկ դրանից հետո աշխատանքը ծախսելը դժվար չե: Յեւ վորպիսի պատիվ կլինի թերթի համար, յեթե նա այդպիսի մի հիանալի գործի նախաձեռնողն ու կազմակերպիչը դառնա:

Մեզ վոչ թե պարզապես այգիներն են հարկավոր, այլ հարկավոր են լավ, արժեքավոր՝ պտուղ տվող այգիներ: Նշանակում է պետք է կամպանիա սկսել ծառերի բարելավման, նրանց տեսակն աղնվացնելու ուղղությամբ: Պետք է թղթակիցների շարքերի մեջ քաշել հին, փորձված այգեգործներին, վորոնք կգրեն, թե ինչպես պիտի բարձրացնել այգիների վորակը, իրենք ինչպես են անում այդ գործը:

Չպետք է վախենալ, թե այդով դբաղվելու կոլտնտեսականին կկտրի կոլտնտեսության հիմնական

աշխատանքից: Տնամերձ հողամասում գցած փոքրիկ պարտեզը կոլտնտեսականից շատ աշխատանք չի պահանջի: Մանավանդ, վոր այդ աշխատանքը հեշտությամբ կարող են կատարել ծերերն ու հաշմանդամները:

Արտասահմանում յեղած ընկերները պատմում են, թե այնտեղ վորոշ տեղեր բոլոր ճանապարհների յեզերքին պտղատու ծառեր են տնկված: Այդ ծառերն առանձին խնամք չեն պահանջում, բայց ամեն տարի պտուղ են տալիս: Բայց ինչո՞ւ հեռուն գնալ: Հենց մեր Կարադղինո-Բալկարյան հանրապետությունում շատ ճանապարհների յեզերքին տասնյակ կիլոմետրերով պտղատու ծառեր են տնկած— խնձորենիներ ու տանձենիներ: Յերկու-յերեք տարուց հետո այդ ծառերի վրա կերևան հյութալի ու համեղ պտուղներ— թող ուտի ով ուզում է: Յեվ յեթե այդպես է ճանապարհների յեզերքին, ապա միթե՞ չի կարելի նույնպիսի տանձենիներ ու խնձորենիներ աճեցնել հենց տնամերձ հողամասում, կամ թե կոլտնտեսության հողերում: Ի հարկե կարելի չե:

Ահա Վրաստանում, Աջարստանում. կոմունիստները լողունդ են ընդունել— յուրաքանչյուր կոլտնտեսական ընտանիք հինգ հատ մանդարինի ու կիտրոնի ծառ պիտի ունենա: Յեվ այդ լողունդը հաջողությամբ իրականացվում է: Ի հարկե, բարձր լեռնային շրջաններում բացոթյա կիտրոնի ծառ աճեցնել չի կարելի, բայց տանձենի և խնձորենի հո կարելի չե. և դրանից պակաս բերք չի ստացվի:

Ուրեմն՝ գործի անցեք՝, ընկեր խմբագիրներ: Կոլտնտեսականների մեջ հետաքրքրություն առաջացրեք դեպի այգին, ոգնեցեք նրանց այգիներ գցել:

ՄԵՂՐԻ ՄԱՍԻՆ

Այգիների հետ կապ ունի և մի ուրիշ խնդիր, վոր կանգնած է կոլտնտեսությունների առաջ, մի խնդիր, վոր նույնպես պիտի հետաքրքրի պատի թերթերին: Մեր խոսքը վերաբերվում է մեղրարուծությանը:

Այդ խնդիրն այգիների հետ կապված է նրա համար, վոր, ինչպես հայտնի չե, մեղուները նպաստում են պտղատու ծառերի բեղմնավորմանը, յերբ նրանք ծաղկած են լինում: Մեղուները կարող են շատ բարձրացնել պտուղների բերքը և, ընդհակառակն, առանց մեղուների ոգնության նույնիսկ լավ այգին կարող է քիչ բերք տալ: Ի միջի այլոց ասենք, վոր մեղուները հարկավոր են վոչ միայն այգիների համար, այլև խոտացանության, սուաջին հերթին առվույտի համար:

Առաջիկա տարիներին մենք պետք է զգալի չափով ընդարձակենք առվույտի ցանքերի տարածությունը: Այդ անհրաժեշտ է ինչպես հացաբույսերի, այնպես ել տեխնիկական կուլտուրաների, որինակ՝ բամբակի բերքաուրությունը բարձրացնելու համար: Այդ հարկավոր է նաև անասնապահությանը: Առանց խոտացանության կուլտուրական, բարձր արտադրողական անասնապահությունն անհնարին է: Առվույտի ցանքը մեզ մոտ ընդարձակվելու չե: Բայց առվույտից իսկական բերք ստանալու համար մեղուներ են հարկավոր: Յեվ զուր չե, վոր կոլտնտեսային նոր կանոնադրության մեջ հատկապես խոսվում է մեղվարուծության մասին և յուրաքանչյուր կոլտնտեսական ընտանիքին թույլատրված է ունենալ իր մեղվանոցը մինչև 20 փեթակ:

Սակայն այս ամենը, այսպես ասած՝ մեղվարուծության կողմնակի, լրացուցիչ ոգուտներն են: Հիմնականը մեղն է:

Մեր խոչոր գյուղատնտեսության յերկրում մենք հենց այժմ ել կարող ենք տասն անգամ ավելի մեղր ստանալ, քան ներկայումս ստանում ենք:

Մեղվանոցը տնտեսության մեջ շատ յեկամտարեքան է: Նա մեծ ծախսեր չի պահանջում, նրա սպասարկման համար շատ մարդիկ չեն հարկավոր, իսկ յեկամուտ՝ տալիս է կանոնավոր և այն ել վոչ փոքր յեկամուտ: Որինակ՝ 100 փեթակից բաղկացած մեղվանոցը կարող են սպասարկել 2—3 հոգի, այն ել հա-

ճախ ծերունիներ, վորոնք ծանր աշխատանք կատարել
չեն կարող: Իսկ գիտե՞ք թե այդպիսի մեղվանոցը տա-
րեկան վորքան մեղր կարող է տալ:

Առնվազն յերկու հարյուր փութ: Կան մեղվանոց-
ներ, վորտեղ յուրաքանչյուր փեթակ մեղուն տարե-
կան 4—5 փութ մեղր է տալիս, չհաշված մոմը, մեղվի
ձագերը, վորոնք կարելի չէ վաճառել, կամ ընդարձա-
կել մեղվանոցը:

Մենք տեսել ենք կոլտնտեսություններ, վորոնք
1500 փեթակ մեղու ունեն: Որինակ՝ Կիևի մարզում
Չապակի անվան կոլտնտեսությունը: Այնտեղ կոլ-
տնտեսականները թեյը մեղրով են խմում և իրենց
գրամական յեկամուտներն ել ավերացնում են:

Իսկ ի՞նչն է խանգարում յուրաքանչյուր կոլտըն-
տեսությանն ունենալ իր մեղվանոցը, յեթե վոչ այդ-
քան խոշոր, գոնե 100—200 փեթակով: Վոչինչ չի խան-
գարում: Յեթե այդպիսի մեղվանոցից յուրաքանչյուր
աշխուրին գեթ 25 գրամ մեղր ընկնի, ելի 500 աշխուր
աւնեցող ընտանիքը 12 կիլոյից ավելի մեղր կստանա,
իսկ յեթե աշխուրին 50 գրամ ընկնի, 25 կիլո մեղր
կստանա:

Բայց այդ միայն կոլտնտեսության մեղվանոցից:
Իսկ յուրաքանչյուր կոլտնտեսական կարող է ունենալ
իր մեղվանոցը՝ 5—10 և նույնիսկ 20 փեթակ մեղույով:
Այդ դեպքում, մի տեսք, թե յուրաքանչյուր ընտա-
նիքն ինչքան մեղր կունենա: Ինչքա՞ն մեղր կլինի
մեր յերկրում:

Յեվ գլխավորն այն է, վոր այդ ամենը շատ մատ-
չելի գործ է: Յեթե մինչև այժմ մեզ մոտ մեղվարու-
ծությունը շատ չի զարգացել, ապա այդ միայն այն
պատճառով, վոր ինչպես հարկն է՝ ձեռնամուխ չենք
յեղել այդ գործին: Ժամանակը չե՞ արդյոք, վոր կոլ-
տնտեսականները յրջորեն ձեռնամուխ լինեն մեղվա-
րուծությանը: Ժամանակն է, վաղուց ժամանակն
է: Հենց կոլտնտեսային գյուղն է, վոր անսահման հնա-
րավորություններ ունի ամեն տեսակի բարիքներից
«գտնելու, կուլտուրական տնտեսություն ստեղծելու»

և բազմապիսի բարիքներ ստանալու: Յեվ միթե կոլ-
տնտեսային ու բրիգադային պատի թերթերի համար
պատվավոր պարտականություն չէ մեղվարուծության
նախաձեռնողը, պրոպագանդիստն ու կազմակերպիչը
լինել:

Այն, ինչ վոր վերն ասվեց այդեղործության մա-
սին—ինչպես սկսել այդ գործը— այդ ամենը մեծ չա-
փով վերաբերում է նաև մեղվարուծությանը: Այս-
տեղ ևս գործը պիտի սկսել հարցը դնելուց, գործին
տեղյակ մարդկանց ներգրավել, ողնել գործն սկսե-
լուն:

Մեղուներն այն հատկությունն ունեն, վոր լայ
խնամքի դեպքում բազմանում են շատ արագ: Բավա-
կան է մի քանի փեթակ ձեռք բերել և մի քանի տա-
րուց հետո արդեն մի մեծ մեղվանոց կստեղծվի: Բայց
վորտե՞ղ գտնել առաջին փեթակները: Հարևանների
մոտ, մերձակա, կամ հեռավոր հարևանների մոտ:
Յեվ հենց ձմեռն է վոր պետք է նախապատրաստվել,
գնալ այն շրջանը, վորտեղ կարելի չէ մեղու գնել,
խոսել, համաձայնության գալ և վաղ գարնանը փո-
խադրել: Գուցե կոլտնտեսության համար այդ ավելի
հեշտ է անել, քան առանձին կոլտնտեսականի և ան-
պայման հեշտ է: Ուրեմն՝ թող գործը կոլտնտեսու-
թյունն սկսի, իսկ յերբ կոլտնտեսության մեղվանո-
ցը կմեծանա, նա կարող է փեթակներ տալ առանձին
կոլտնտեսականներին, ինչպես որինակ՝ կոլտնտեսա-
կաններին գոճիներ կամ վառյակներ և տալիս բազ-
մացնելու: Կարևորն սկսելն է, բայց ամենևին ել
պարտադիր չէ, վոր սպասեն, մինչև կոլտնտեսության
փեթակները բազմանան: Յուրաքանչյուր կոլտնտեսա-
կան կարող է իր համար գնել մի զույգ փեթակ: Յեթե
ցանկություն լինի, գնելու տեղն ել կհարվի:

Ահա հենց այստեղ է, վոր առաջ է գալիս պատի
թերթի դերը: Նա պետք է հետաքրքրություն ստեղ-
ծի դեպի մեղվարուծությունը: Նա պետք է մեղու-
ների մասին այնպիսի պրոպագանդ ծավալի, վոր բն-
թերցողը կարգալիս մեղրի համը զգա իր բերանում:

Հասկանա, թե վորքան քաղցր բան է մեղրը: Հին մեղր-
վարույթների, անցյալում մեղու ունեցած մարդկանց,
Մասնագետ մեղվարույթների պատմածները թերթում
տեղավորելը մեծ ոգուտ կարող է տալ գործին:

Կարելի չէ նաև գրագրություն ունենալ այնպիսի
պատի թերթի խմբագրի, կամ այնպիսի շրջանի հետ,
վորտեղ արդեն մեղվապաններ կան: Նա կարող է մի
փոքր հոգվածով պատմել, թե իրենց մոտ մեղվապանը
վորքան ոգուտ է տալիս:

Սակայն դեպի մեղվարուծությունը հետաքրքրու-
թյուն առաջացնելը գործի կեսն է միայն: Գլխավորն
այն է, վոր իրականում սկսվի մեղվարուծությունը:
Այստեղ արդեն պատի թերթը պետք է ոգնի և՛ խոր-
հուրդներով, և՛ քննադատությամբ և սոցմրցման կադ-
մակերպումով: Մեղվարուծության մասին գրքույկ
գտնելը դժվար բան չի: Պետք է կուտնտեսականներին
խորհուրդ տալ՝ կարգալ այդ գրքույկը և ասել, թե
վորտեղ կարելի չէ գտնել այն:

Այժմ ընդունենք, թե կուտնտեսական Վարդան Ա-
րամյանը մեղուններ է ձեռք բերել և մեղվապանոց սարքել:
Հարկավոր է Արամյանին որինակ դարձնել, թերթում
տեղավորել նրա հետ ունեցած դրույցը, գովել նրան,
վորպես առաջին մեղվարուծի, յեթե նա հարվածային
է և կուտնտեսությունում լավ է աշխատում:

Յեթե առաջին անգամ կուտնտեսությունն է փե-
թակներ ձեռք բերել և մեղվապանոց սարքել, պետք է
հսկողություն սահմանել, թե այդ գործն ինչպես է
կազմակերպված և ժամանակ առ ժամանակ պետք է
լուսաբանել թերթում գործի ընթացքը, վորպեսզի
մարդիկ շարունակեն հետաքրքրվել նրանով:

ԶԿԱՆ, ԳԴԱԼԻ ՅԵՎ ԱՅԼ ԲԱՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Մենք արդեն թվեցինք շատ խնդիրներ, վորոնք
ձմեռվա շրջանում կանգնած են կուտնտեսային պատի
թերթերի առաջ: Բայց չե վոր եյապես մենք միայն
կուտնտեսային կյանքի միջանի հարցերը չօգտեցինք:

Կարելի չէր ելի ուրիշ շատ հարցեր քննել, ինչպես
որինակ՝ ձկնորսությունը: Միթե՞ շատ ու շատ կոլ-
տնտեսություններ չեն կարող իրենց համար լճակներ
պատրաստել և այնտեղ ձկնորսությամբ զբաղվել: Ին-
չու անցյալում կալվածատերերն ու խոշոր կուլակները
կարողանում էին այդ անել, իսկ մեր կուտնտեսու-
թյունները չեն կարող:

Յեվ իրոք, կուտնտեսությունները կարող են ավելի
լավ լճակներ պատրաստել, քան կալվածատերերը և
արդեն կան կուտնտեսություններ, վորոնք իրենց սե-
փական ուժերով լճակներ են պատրաստել և մանր ձուկ
են բաց թողել նրա մեջ ու հիմա կսկսեն հիանալի ձուկ
վորսալ:

Կարելի չէր խոսել նաև զանազան առարկաների
արտադրության մասին, ինչպես որինակ՝ գգալներ,
խաղալիքներ, գորգեր, կահկարասի, պարան և այլն,
վորոնցով ձմեռվա ընթացքում կարող են զբաղվել կոլ-
տնտեսությունները:

Կարելի չէր խոսել նաև շինարարության մասին,
վոր պետք է նախապատրաստել ձմեռվա ընթացքում,
իսկ մասամբ ել հենց ձմեռը կատարել. շինանյութերի
պատրաստումը, ճշգրիտ պլաններ ու նախագծեր մշա-
կելը, շենքերի տեղն ընտրելը և այլն:

Կարելի չէր խոսել խրճիթ-լարորատորիաների և
այլ բազմաթիվ հարցերի մասին, վորոնք առաջանում
են ձմեռը, հարցեր, վորոնցով պետք է հետաքրքրվի
ու զբաղվի կուտնտեսային պատի թերթը:

Կարող են հարցնել. չափից դուրս շատ խնդիրներ
չե՞նք դնում մենք պատի թերթերի վրա: Պատի թերթի
ուժերը կպատեն՞ արդյոք կատարելու այս բոլոր գոր-
ծերը, վոր մենք թվեցինք այստեղ:

ՎՈՐՏԵՂԻՅ ՊԻՏԻ ՈՒԺԵՐ ՎԵՐՅԵԽ ԿՈՒՏՆԵՍԱՍՑԻՆ ԹԵՐԹԸ

Ամենից առաջ, պարզ ասենք. մենք գիտենք, վոր
շատ կուտնտեսային թերթեր դեռ շատ թույլ են, վոր
մեր թված բոլոր խնդիրների լուսաբանման համար

հարկավոր ե չատ և լավ աշխատել և, վերջապես, մենք գիտենք, վոր վոչ բոլոր թերթերն անպայմանորեն կողտադործեն մեր աված բոլոր խորհուրդները:

Մինչև այժմ մենք շատ դանդաղաներ ենք լսել այն մասին, թե թեմաներ չկան, թե՛ մարդիկ չգիտեն, ինչի մասին գրեն: Դրա համար ել աշխատեցինք ցույց տալ, թե յուրաքանչյուր կոլտնտեսային պատի թերթի առաջ վորքան շատ հարցեր կան դրված: Վնաս չունի, յեթե թեմաները շատ են: Այդ չի խանգարի: Թող յուրաքանչյուր պատի թերթ չափի իր ուժերն ու հնարավորութունները և մեր նշած հարցերից բուսաբանի այն, վորի համար նրա ուժը կպատի:

Սակայն մի բան չպիտի մոռանալ: Թերթը միևնույն տեղում կանգնած չպետք ե մնա: Թերթի ուժերը պետք ե աճեն: Վո՞րտեղից վերցնել այդ ուժերը: Մասաչից, գյուղթղթակիցների թիվն ավելացնելով, թերթի շուրջն ակտիվ համախմբելով, վերջապես կոլտնտեսության անդամներին թերթի հետ կապելով: Այժմ կոլտնտեսությունում բավականաչափ գրագետ և նույնիսկ կրթված մարդիկ կան, կան այնպիսի մարդիկ, վորոնց վրա կորելի յե հենվել, վորոնցից կարելի յե ուժեր ներգրավել: Դիտավորն այն ե, վոր թերթը չթմրի, այլ գործի, կայունութուն, համառութուն հանդես բերի և չվախենա դժվարութուններից:

Ժամանակն ե հասնելու այն դրության, վոր յուրաքանչյուր կոլտնտեսություն ունենա իր լավ թերթը, վորն իրոք հանդիսանա կոլտնտեսականների հասարակական կարծիքի արտահայտիչն ու կազմակերպիչը, վորն իրոք լինի ամենագորեղ ու ամենասուր դենքը կուսակցական կազմակերպության աշխատանքներում, կոլտնտեսության լավագույն, առաջավոր մարդկանց աշխատանքներում:

Ահա, յեթե մենք նկատի ունենանք այդպիսի թերթ, ապա բոլոր մեր թված հարցերը դժվար չեն թվա: Ընդհակառակն, մենք ցանկանում ենք այդպիսի թերթերի առաջ, վորոնց պետք ե հավասարվեն և մյուս բոլոր թերթերը, ելի մի նոր, ավելի ընդհանուր խնդիր դնել:

Մեր պատի թերթերից շատերի լուրջ թերություններից մեկն այն ե, վոր նրանք կտրված են կոլտնտեսության ընթացիկ կյանքից: Նույնիսկ կանոնավոր ու պարբերաբար լույս տեսնող թերթն ել քիչ ե պատահում, վոր հետևի, թե ինչ ե կատարվում կոլտնտեսությունում: Ասենք թե թերթը գրում ե հարվածայինների մասին, պայքարում ե լողբության դեմ: Այդ լավ ե: Սակայն, բացի մեկ-յերևու հարցից, վորոնցով թերթը ավյալ մոմենտին զբաղված ե, ուրիշ բանով չի զբաղվում և այն, ինչ տեղի յե ունենում կոլտնտեսությունում, կարծես թե իրեն չի վերաբերում: Կարող ե պատահել, վոր այդ ժամանակ կոլտնտեսությունում վորևե մեկի հարսանիքն ե տեղի ունենում, կամ մի նոր մեքենա յեն դնել, կամ հրդեհ ե պատահել: Այդ բոլորի մասին կոլտնտեսությունում շատ խոսակցություններ ու սխալ բացատրություններ են տրվում այդ հարցերը հետաքրքրում են բոլորին, իսկ թերթը՝ լսել ե, կարծես անտեղյակ ե այդ բոլորից:

Խմբագիրների մեջ այն կարծիքն ե ստեղծվել, թե թերթը չպետք ե լուսաբանի կոլտնտեսության և կոլտնտեսականների ամբողջ կյանքը, այլ պիտի զբաղվի միմիայն վորոշակի, զուտ արտադրական հարցերով: Յեվ այն ել վոչ բոլոր արտադրական հարցերով, այլ միայն ամենագլխավորներով:

Ճիշտ ե արդյոք այդ կարծիքը: Վո՞չ, եիշտ չե՞: Ի հարկե, յեթե թերթի ուժը չի պատում, յեթե նա դեռ թույլ ե, ապա նա պետք ե առաջին հերթին լուսաբանի արտադրական հարցերը, այն ել ամենագլխավորները: Սակայն այդքանով չպիտի բավականանալ:

Պատի թերթն ըստ հնարավորին պետք ե լուսաբանի կոլտնտեսության աշխատանքի, կյանքի, կենցաղի ու կուլտուրայի բոլոր հարցերը: Թերթը պետք ե իր ընդհանուր աշխատանքի կարծիքը կազմակերպի բոլոր կարևոր հարցերի շուրջը: Այն ժամանակ և ընթերցողներն ավելի շատ կլինեն և թերթն ավելի լավ կկարողանա կատարել իր պարտականությունները:

Ընդունենք այսպիսի մի դրություն. դեռ չլախձախ

ժամ կուլակը հրդեհել և կոլտնտեսութեան դոմը: Այդ մասին, իհարկե, թերթը պետք է շատ գրի և մանրամասն: Այդպիսի դեպքում թերթը պետք է ոգնի՝ մոբիլիզացիայի յենթարկել կոլտնտեսականների զգոնութիւնը, ընդհանուր ատելութիւն հրահրի դեպի թշնամին: Սակայն սա շատ պարզ դեպք է և համաճարեան ամեն մի պատի թերթ գրա մասին կգրի: Սակայն պատահում է նաև, վոր կուլակն այդքան պարզ չի գործում: Նա բամբասանքներ է տարածում, դեպքերը բացատրում է իրեն համար ձեռնադրու ձևով՝ ոգուկելով վորոշ կոլտնտեսականների հետամնացութիւնից: Այդ բանը նա անում է կոլտնտեսութիւնում պատահած նույնիսկ մանր դեպքերի առթիւ:

Դրա համար ել շատ կարևոր է, վոր թերթն այդ դեպքերին տա իր ճիշտ լուսարանումը: Այլ կերպ ասած՝ պատի թերթը պետք է գրի ամեն բանի մասին, ինչ տեղի յե ունենում կոլտնտեսութիւնում, պետք է ինֆորմացիա տա:

Որինակ՝ գայլը հոշոտել և կոլտնտեսական Ստեփանյանի վոչխարը: Այս կարծես թե մեծ դեպք չի: Յե՛վ գյուղում առանց թերթի ել կարող են բոլորն իմանալ այդ դեպքը: Բայց և այնպես, ավելորդ չի լինի այդ դեպքի մասին մի փոքրիկ բան գրել թերթում: Կարելի յե նույնիսկ հոգւածի վերջում հարց բարձրացնել գայլերի դեմ պայքար սկսելու մասին:

Մի ուրիշ որինակ: Կոլտնտեսուհի Մարթա Վարդանյանը փոխառութեան տոմսով մի գումար է շահել: Դրա մասին կիմանա՞ն գյուղում: Իհարկե, կիմանան: Սակայն գրա մասին պետք է գրել թերթում: Այդ կապակցութեամբ կարելի յե գրել նաև, թե փոխառութեան պարտատոմս ձեռք բերելը վորքան ոգուտ է:

Յերրորդ որինակը: Մի վորեւ հետամնաց կոլտնտեսական ծեծեց իր կնոջը: Հարկավոր է այդ մասին գրել թերթում: Անպայման հարկավոր է: Պետք է գրել և բոլոր յեզրակացութիւններն անել այդ վրդովեցուցիչ փաստի մասին:

Չորրորդ որինակը: Կոլտնտեսութիւնը յերկու ցեղա-

կան ցուլ է ձեռք բերել: Հասկանալի յե, վոր այդ մասին բոլորը կիմանան: Իսկ թերթն իր հերթին պետք է գրի այդ մասին և բացատրի, թե վորտեղ են դնվել ցուլերը, ինչ գումարով և ինչու անհրաժեշտ եր դնել:

Այսպիսի որինակներ շատ կարելի յե բերել: Սակայն չի կարելի ամեն ինչ նախատեսել, թե կոլտնտեսութիւնում ինչ նորութիւններ տեղի կունենան մի ամիս հետո: Ինքը թերթը պիտի հետևի այդ նորութիւններին, վոր պեսդի յուրաքանչյուրը ցանկանա մոտենալ թերթին և իմանալ, թե ինչ նորութիւն կա իրենց կոլտնտեսութիւնում: Վատ չի լինի, որինակ այսպիսի վերնագիր ունենալ «Կոլտնտեսութեան նորութիւնները» կամ՝ «Նորութիւններ մեզ մոտ» և այդ վերնագրի տակ տեղավորել կոլտնտեսութեան կյանքում յեղած նորութիւնները:

Ճիշտ չե այն կարծիքը, թե թերթը պետք է գրի միայն քննադատող թղթակցութիւններ, կամ միայն խոշոր հաղթանակների մասին: Կան և այնպիսի բաներ, վորոնք կարծես թե մի առանձին նվաճում չեն և քննադատելու բան ել չեն:

Որինակ՝ կոլտնտեսութեան վարչութիւնը նիստ գումարեց, վորոշումներ ընդունեց: Բոլոր կոլտնտեսականներն այդ նիստին չեն կարող ներկա լինել: Բայց մի թե՞ նրանց համար հետաքրքիր չի, իմանալ, թե ինչ հարցեր են դրվել վարչութեան նիստին, ինչ վորոշումներ են կայացրել: Չե՞ վոր այդ ամենը մեծ չափով կոլտնտեսականներին է վերաբերում: Բայց ինչպես կարելի յե կոլտնտեսականներին տեղյակ պահել վարչութեան վորոշումներին: Այդ կարելի յե անել թերթի միջոցով:

Թերթում տված այդպիսի տեղեկութիւնը վոչ միայն կոլտնտեսականներին հնարավորութիւն կտա իմանալ, թե ինչ է անում վարչութիւնը, այլև մեծ ծառայութիւն կմատուցի կոլտնտեսութեանը: Այդ կոլտնտեսականներին կհամախմբի վարչութեան շուրջը և նրանց կվարժեցնի հետաքրքրվել կոլտնտեսութեան բոլոր գործերով:

Նույն չափով այդ վերաբերում է նաև կոլտնտեսութեան կուսակցական ու կոմյերիտական կազմակերպու-

թյուններին: Իհարկե, կուսակցական ու կոմյերիտական հարցերում թերթը միայն ինֆորմացիաներով չպիտի սահմանափակվի: Հարկավոր է տեղավորել նաև թղթատու-ցություններ ու հոգվածներ:

Այստեղ մենք չենք նշի, թե հատկապես կոմյերիտա-կան կազմակերպության աշխատանքի վոր հարցերի մա-սին պիտի գրի թերթը: Այդ մեր դասախոսության նյու-թի մեջ չի մտնում: Մենք խոսում ենք միայն այն հա-րցերի մասին, ինչով վոր պիտի զբաղվի պատի թերթը ձմեռվա ընթացքում: Թերթը պարտավոր է տեղեկու-թյուններ տալ այն մասին, թե կոլտնտեսությունում ինչ են անում կուսակցական ու կոմյերիտական կազմակեր-պությունները: Այդ բանում շահագրգռված են նախ և ա-ռաջ այդ կազմակերպությունները: Կոլտնտեսականները պետք է տեղյակ լինեն նրանց աշխատանքներին:

Ընդհանրապես նյութի քարտուքյունը թերթի հա-մար մեծ նշանակություն ունի: Հնացած նյութն զգա-լի չափով կորցնում է իր ուժը, կորցնում է նաև հետա-րքերությունը: Սմենից շատ թերթն է, վոր պիտի իմա-նա ու միշտ հիշի հետևյալ առածը «զգալը թանգ է ճաշի ժամանակ»: Բայց յեթե այդ վերաբերում է թեր-թում տեղավորված բոլոր նյութերին, ապա ել ավելի լավ պիտի հիշել այդ բանը զանազան նորությունների մասին տեղեկություններ տեղավորելիս: Դրանք պիտի լինեն թարմ, չհնացած տեղեկություններ:

ՅԵՐԲ ՊԻՏԻ ԼՈՒՅՍ ՏԵՍՆԻ ԹԵՐԹԸ

Այս կապակցությամբ առաջանում է հետևյալ հա-րցը. վո՞րքան հաճախ պիտի թերթը լույս տեսնի ձմեռ-վա ընթացքում:

Միանգամայն պարզ է, վոր թերթի մի համարից մինչև մյուս համարն ինչքան ժամանակ էլ վոր անցնի, միևնույն է, ինֆորմացիա պետք է տեղավորվի: Ճիշտ է, յեթե թերթն ուշ-ուշ լույս տեսնի, դեպքերի մի մասը հնացած կլինեն նրա համար: Բայց և այնպես, թարմ

դեպքեր ել բավական կլինեն թերթի հերթական հաճա-րում տեղավորելու համար:

Իհարկե, ամենից լավն այն է, վոր թերթը հաճախա-կի լույս տեսնի: Դրա համար ավելի շատ ուժեր, աղ-տիվիստներ ու գյուղթղթակիցներ են հարկավոր: Յեթե ուժերը պակաս են, ավելի լավ է անիրազործելի խնդի-րներ չվերցնել իր վրա: Ավելի լավ է մի քիչ ուշ-ուշ լույս տեսնի, միայն կանոնավոր, և վոր թերթի յուրաքան-չյուր համարը հետաքրքիր ու բովանդակալից լինի:

Վորոշ կոլտնտեսություններում ամառն ու զարնանը պատի թերթը լույս է տեսնում ամեն օր: Այդ թերթերի խմբագիրներն ու նրանց դեկավար կուսակցական կազ-մակերպությունները ճիշտ են մտածել, թե՛ ավելի լավ է թերթը փոքր լինի, միայն թե շուտ-շուտ լույս տեսնի:

Հաղիվ թե ձմեռն անհրաժեշտ լինի այդպես վարվել: Ձմեռը չկան այնպիսի խիստ շտապողական աշխատանք-ներ, ինչպես որինակ հունձն է: Դրա համար ել կարիք չկա թերթը շուտ-շուտ լույս ընծայելու հետևից ընկնել՝ դրա հաշվին վատացնելով վորակն ու յուրաքանչյուր համարի բովանդակությունը:

Ի հարկե, յեթե այնքան ուժեր կան, վոր կարելի յե ամենուրյա թերթ լույս ընծայել, ծիծաղելի կլինեն այդ ուժերը չողտազործելը: Իսկ մեծ մասամբ, միանգա-մայն բավական կլինի թերթը շաբաթական յերկու ան-գամ լույս ընծայելը: Յեթե վորոշ խմբագիրների այդ չի հաջողվի անել, այդ դեպքում կարելի յե թերթը լույս ընծայել 5 օրը մեկ անգամ, կամ, ծայրահեղ դեպ-քում՝ շաբաթը մեկ:

Սակայն բոլոր դեպքերում ել մի բան պետք է լավ հիշել. քերթը պետք է լույս տեսնի կանոնավոր և վորո-շակի ժամանակամիջոցից հետո: Որինակ՝ յեթե թերթը շաբաթական յերկու անգամ է լույս տեսնում, ուրեմն կաճալով կերպով պետք է լույս տեսնի չորեքշաբթի և կիրակի օրերը, կամ ուրիշ օրեր, միայն թե՛ անպա-ման նույն օրերը, վորպեսզի կոլտնտեսականներն իմա-նան այդ օրերը և այդ օրերին սպասեն թերթի լույս տեսնելուն:

Մենք սրանով դասախոսութիւնը վերջացնում ենք: Կարող ե պատահել, վոր մենք մեր ընթերցողի բոլոր հարցերը չենք բավարարել, կարող ե պատահել նաեւ, վոր ամեն ինչ պարզ չե, կամ մենք հաշվի չենք առել կոլտնտեսային պատի թերթի ձմեռային աշխատանքի բոլոր պայմանները:

Այդ դեպքում մեր ընթերցողներին խնդրում ենք ուղարկել մեզ իրենց հարցերը կամ դիտողութիւնները: Հարցերին անմիջապէս կպատասխանենք, իսկ դիտողութիւնները հաշվի կառնենք հետեւյալ դասախոսութիւններում:

ՍՏՈՒԳԻՉ ՀԱՐՑԵՐ

1. Ինչո՞ւ պատի թերթը պետք ե լույս տեսնի կանոնաւոր:
2. Վորո՞նք են թերթի անկանոն լույս տեսնելու բացասական կողմերը:
3. Կոլտնտեսային գյուղի ձմեռն ինչով ե տարբեր վում հին գյուղի ձմեռից:
4. Ինչո՞ւ կոլտնտեսութիւնն ամբողջ տարին թերթ ունենալու կարիք ե զգում:
5. Պատի թերթն ինչպե՞ս պետք ե լուսարանի անասնապահական ֆերմայի ձմեռային աշխատանքը:
6. Պատի թերթն ինչպե՞ս պիտի պայքարի ֆերմայի աշխատանքների մեքենայացման համար:
7. Ի՞նչ ե նշանակում կազմակերպել պատի թերթի հատուկ համար՝ նվիրւած անասնապահութեանը:
8. Պատի թերթը ձմեռվա ընթացքում ինչպե՞ս պետք ե կազմակերպի դարնանացանի նախապատրաստութիւնը:
9. Վորո՞նք են պատի թերթի պարտականութիւնները կոլտնտեսութեան ձմեռային ուսուցման բնագավառում:
10. Թերթն ինչպե՞ս կարող ե նպաստել կոլտնտեսականների ուսման գործին:
11. Կոլտնտեսութեան պատի թերթը ձմեռվա ընթացքում ինչի՞ց պիտի սկսի ալգեգործութեան պրոպագանդը և ինչպե՞ս առաջ մղի այն:
12. Ինչո՞ւ պետք ե անմիջապէս ձեռնամուխ լինել մեղմաբուծութեան դարգացմանը:
13. Կոլտնտեսութիւնում մեղմաբուծութիւնը դար-

քում և վորոնց մասին պետք է տեղեկութիւն տալ պատի
թերթում: Սորհրդակցեցեք ձեր կուսակազմակերպչի
հետ, թե ճիշտ եք նախատեսել արդյոք: Գուցե նա
կլրացնի ձեր կազմած ցուցակը:

Ստուգիչ հարցերում այսպիսի մի հարց կա. «Ելի
ինչպիսի՞ թեմաներ ու հարցեր կարող եք դուք առաջա-
դրել ձեր թերթին ձմեռվա ընթացքում»: Մտածեցեք
դրա մասին և կազմեցեք այն խնդիրների լրացուցիչ ցու-
ցակը վորոնք այս դասախոսութեան մեջ չկան: Ձեր ա-
ռաջադրած յուրաքանչյուր թեման բացատրեցեք և ասա-
ցեք, թե դուք ինչպես կսկսեք լուսարանել այդ խնդիրը:

Ձեր կազմած այդ ցուցակն ուղարկեցեք «Սորհրդային
Հայաստան»-ի խմբագրութեանը: Յեթե այդ թեմաները
հետաքրքիր լինեն, մենք անմիջապես կտպագրենք և կու-
ղարկենք բոլորին, վորպես սույն դասախոսութեան լրա-
ցում:



14993

98

ՅԵՐԳՈՒՄ Ե ՋԵԻ

Б. Резников

Колхозная стенная газета зимой

Издательство КП(б)А—„Хорурдаин Айастан“